

थिमी टाइम्स

Thimi Times Weekly

साप्ताहिक

वर्ष १८ अङ्क १५ ने.सं. ११४५ कछलाथ्व द्वादशी कार्तिक २८ गते बुधबार, २०८१ 13 Nov. 2024 Wednesday पृष्ठ ८ मूल्य रु १०/-

नेपालको राजनीति नैतिकता गुमाउँदै क्षयीकरणको बाटोमा

काठमाडौं । देशमा अहिले संसदमा पहिलो र दोस्रो स्थानमा रहेको राजनीतिक दल नेपाली कांग्रेस र नेकपा एमालेको गठजोड रहेको सरकारको नेतृत्व केपी शर्मा ओलीले गरिरहेको छ । संसदको तेस्रो दलको रूपमा रहेको नेकपा माओवादी कमजोर प्रतिपक्षको रूपमा रहेको छ । नेकपा माओवादीले नेकपा एमाले र नेपाली कांग्रेसलाई साथमा लिएर केही समय सत्ताको नेतृत्व सम्हाल्न पाएका थिए । तर नेकपा एमाले अध्यक्ष केपी शर्मा ओलीको प्रधानमन्त्री मोह र सत्ता लिप्साका कारण नेपाली कांग्रेससँग मिलेर सत्तामा आधा आधाको भागवण्डा गर्दै शासन संचालन गर्ने सहमती अनुसार अहिलेको सरकार बनेको हो ।

यो सरकार बनेदेखि नै राजनीतिक विश्लेषकहरुले संसदमा रहेको सबैभन्दा ठूला दल संसदमा कमजोर प्रतिपक्ष रहेको अवस्थामा सरकार बनाउन नैतिक रुपले पनि नहुने भन्दै आलोचना भएको थियो । तर दुई ठूला दलले सत्तामा भागवण्डा गर्दै सरकार गठन गरेको १०० दिन बिताइ सम्म सरकारले नेपाली राजनीतिमा जनता र देशको लागि कुनै ठोस कार्य गर्न नसकेको भन्दै आलोचना गरिरहेको छ । यही समय सरकारको नेतृत्व गरेको एमाले पार्टी अझै विवादमा पर्दै गएको छ । नेकपा एमालेमा

राजनीति

अहिले दल बाहिरबाट भन्दा पनि दल भित्रैबाट पार्टीको विवादास्पद पार्टी नीति जग्गा दानको विषयमा आलोचना भइरहेको छ । तर नेकपा एमालेको नेतृत्व तह भने दल भित्रकै विवादलाई दबाउने रणनीतिमा लागेको छ । एमाले अध्यक्ष तथा सरकारको प्रधानमन्त्रीसमेत रहेका ओलीले राजधानीमा आयोजित हाँस्य टोली सिस्नो पानीको कार्यक्रममा देशमा रहेका सबै राजनीतिक दलले व्यापारीको दान लिने गरेको र व्यापारीकै रकम उठाएर निर्वाचन जित्न पर्ने बाध्यता दलको रहकोले अप्रत्यक्ष रुपमा आम जनचासोको विषयमा सोच्न नसकिने विचार घुमाउरो पारामा व्यक्त गरेका छन् । यसबाट राजनीतिक दलको नीति जनहितमा भन्दा पनि व्यापारी पोस्ने र जनविरोधी कार्यको पक्षपोषण गर्ने नीति रहेको आंकलन गर्न सकिन्छ । यसले राज्यसंयन्त्र थाम्ने राजनीतिक क्षेत्रले पछिल्लो समय नैतिकता

गुमाउँदै क्षयीकरणको दिशामा अघि बढ्दै गएको आशंका उब्जिएको छ । नक्कली भूटानी शरणार्थी काण्ड हुँदै ठूलो मात्रामा सुन तस्करी, सहकारीको ठूलो रकम घोटाला, अबैको जग्गासहित भवन दानमा लिनेदेखि पछिल्लो समय कोशी प्रदेशका तत्कालीन कानून मन्त्री मानव तस्करीमा मुछिएका घटना सबै प्रभावशाली तथा जनमत बटुलेर सत्ता सञ्चालन गर्ने वा सत्ता वरिपरि रहने दलका नेताहरु नै हुन् । यो राजनीतिले डरलाग्दो गरी क्षयीकरणको बाटो समाएको उदाहरण हो ।

अझ सहकारी ठगी काण्डमा मुछिएका राष्ट्रिय स्वतन्त्र पार्टीका अध्यक्ष रवि लामिछाने हिरासतमै रहेका र प्रहरी अनुसन्धान चलिरेहेका बेला उपाध्यक्षहरुले उनी जिउँदो रहेसम्म अध्यक्ष रहिरहने ऐलान गर्नुले राजनीतिमा अब नैतिकता नरहने घोषणा गर्दा फरक नपर्ने स्पष्ट गरेको छ । प्रजातन्त्रलाई

मूल नीति बनाएको बताउने कांग्रेस, जनताको बहुदलीय जनवादलाई मियो बनाएर अघि बढेको बताउने एमाले तथा जनवाद वा समाजवाद र नागरिक स्वतन्त्रतालाई पार्टी प्राणनीति बनाएको बताउने माओवादी केन्द्रका नेताहरु मानव तस्करी, सुन तस्करी, भ्रष्टाचारीबाट जग्गा प्राप्तिदेखि अनेकौं गलत काममा संलग्न भइरहनु व्यक्तिगत नैतिक विचलन मात्र हुँदै होइन । यो समग्र राजनीतिक दलको नैतिक विचलन हो । अर्को, पछिल्लो समय भ्रष्टाचारी सिध्याउने घोषणा गर्दै राजनीतिमा आएको रास्वपाका अध्यक्षको डरलाग्दो सहकारी घोटाला र अन्य नेता, कार्यकर्ताको उनलाई कानुनी कारवाहीको दायरामा ल्याउनुहुन्न भन्ने अभिव्यक्ति र व्यवहारलाई हेर्दा नेपालको राजनीति सही र नैतिक बाटोमा छैन भन्ने कुरा स्पष्ट हुन्छ ।

अनुसन्धान नै नगरिन सक्छ, अनुसन्धान फितलो बनाइएला, कसैमाथि राजनीतिक प्रभावका कारण अनुसन्धान नै नगरिएला, अदालतले प्रयाप्त प्रमाण नभएको भनेर मुद्दा त्यत्तिकै टुंग्याइदेला तर भूटानी शरणार्थी काण्डमा कांग्रेस र एमालेका वरिष्ठ नेताले मानव तस्करी र मानवताविरोधी अपराध गरेकै हुन् । कुनै रुपमा पनि जनताको आँखामा चोखिने ठाउँ छैन । त्यो मुद्दालाई कमजोर बनाउँदै लगियो, राजनीतिक क्षेत्रको नैतिक पतनमा त सुधार आएन । अर्को ठूलो सुन तस्करीमा डरलाग्दो गरी माओवादी केन्द्रका वरिष्ठ नेता संलग्न भएको कुरा कतैबाट लुक्न सक्दैन । अनुसन्धानमा ढिलाइ, प्रमाण बाँकी पेज ७ मा

शंखधर साख्वा:को प्रतिमामा माल्यार्पण तथा दिपप्रज्वलन कार्यक्रम सम्पन्न

काठमाडौं । मध्यपुर थिमी नगरपालिकाको आयोजनामा कार्तिक २६ गते अर्थात् कछलाथ्व दशमीका दिन शंखधर दिवसको अवसर पारेर नेपाल सम्बतका प्रवर्तक शंखधर साख्वा:को प्रतिमा स्थल शंखधर चोक परिसरमा दिपप्रज्वलन एवं शंखधर साख्वा:को

प्रतिमामा माल्यार्पण कार्यक्रम सम्पन्न गरेको छ । कार्यक्रम हरेक वर्ष नेपाल संवत्का प्रवर्धक शंखधर साख्वालाई नेपाल सरकारले राष्ट्रिय विभूती घोषणा गरेको दिन नेपाल संवत् अनुसार

बाँकी पेज ७ मा

आदिवासीलाई जोखिममा पाउँ कार्वन व्यापारबाट प्राप्त लाभको हर्षबढाई

काठमाडौं । नेपालले कार्वन व्यापारबाट एक अर्ब ६० करोड रुपैया हात पारेको समाचार अहिले सनसनीपुर्ण खबर बनेकोछ । तराईका १३ जिल्लाका वनजंगलबाट कार्वन उत्सर्जन घटाएर कार्वन सन्चिर्त बढाएर बापत विश्व बैंकले सो रकम नेपाललाई भुक्तान गरेको हो । यसरी रकम प्राप्त गरेपछि सरकारी तथा गैह्र सरकारी पक्षमा हर्षबढाई गर्ने क्रम बढेको छ । सफलताको कथाका रुपमा यस घटनालाई प्रचार गरिँदैछ । नेपालले तराई भूपरिधि कार्यक्रम तराईका १३ जिल्लाहरुमा सन् २०१८ बाट नै सञ्चालन गर्दै आएको थियो । बागमती नदीबाट पश्चिम महाकाली नदीसम्म सञ्चालन

भएको सो कार्यक्रमले छ वर्षमा दुई दशमलव चार मिलियन टन कार्वन सन्चिर्त गरे बापत सो भुक्तानी प्राप्त गरेको समाचार हरूमा उल्लेख छ । प्रतिटन कार्वनको पाँच अमेरिकी डलरका दरले भुक्तानी पाउने गरी सो परियोजना विश्व बैंकसँग सम्मोत्ता भएको थियो । अन्तर्राष्ट्रिय कानून अनुसार कार्वन व्यापारबाट प्राप्त हुने रकम स्थानीय लाभग्राही आदिवासी जनजाति समुदायमा खर्च गर्नु पर्ने प्रावधान रहेको छ । तर नेपालमा आदिवासी जनजातिलाई लाभग्राहीका रुपमा गणना गर्ने गरिएको छैन । तराई भूपरिधि कार्यक्रम सञ्चालन हुने क्षेत्रहरु आदिवासी बाँकी पेज ६ मा

सहकारीमा हैन, साहुकारीमा समस्या छ

केदार न्यौपान सहकारीमा अहिले धेरै समस्या देखिएका छन् । सहकारी ऐन बनाउँदा नै नीति निर्माताहरुले यस्तो समस्या आउला भनेर परिकल्पना गरेजस्तो मलाई लागेन । सहकारी संस्थाहरुको परिचालन गरेर विकास भएका देशहरु पनि विश्वमा उत्तिकै छन् । जापानको विकास पनि सहकारीको आधारमा नै भएको जस्तो लाग्छ । कोरिया र इजरायलको विकास पनि सहकारीको आधारमा नै भएको हो । साथै, अरु युरोपियन देशहरुको विकासको आधार पनि सहकारी नै हो । हाम्रो देशमा भने त्यसो हुन सकेन । हाम्रो देशमा पनि सबै सहकारीमा समस्या छैन । राम्रो काम गर्ने सहकारीहरु पनि छन् । हामीले खाने दूध

सहकारी मार्फत् नै संकलन भएको छ । तरकारीका सहकारी छन् । मारीपालनका सहकारी छन् । तर, सबैभन्दा ठूलो समस्या बचत तथा ऋणको कारोबार गर्ने सहकारीमा देखिएको छ । त्यसमा राम्रा पनि छन् । संविधानले तीनखम्बे अर्थनीति भनेको छ । जसमा सरकार, निजी क्षेत्र र सहकारी पर्छ । सरकारी र निजी खम्बा पुराना पनि छन् र बलिया पनि छन् । सहकारी खम्बा नयाँ पनि भएको हुनाले कमजोर पनि छ । यी तीनवटा खम्बाको समन्वयमा आर्थिक विकास हुन्छ र समृद्धि प्राप्त हुन्छ भनेर संविधानले सोचेको छ । संविधान र कानूनले सहकारी क्षेत्रमा यस्तो किसिमको समस्या सिर्जना होला भन्ने विषयमा सोचेको छैन । यस्तै, ठूलो किसिमको समस्या आउने

हो भने संविधानमा भएको तीन खम्बे अर्थनीति जुन छ, त्यसलाई पनि पुनःपरिभाषित गर्नुपर्ने हो कि ? हामीले फेरि सोच्नुपर्ने हो कि ? वा अर्को ढंगले अगाडि बढ्नुपर्ने हो कि भन्ने पनि देखिन्छ । राजनीतिकरण सहकारी यस्तो क्षेत्र भएको छ कि यो क्षेत्रमा धेरै मानिसहरु संलग्न भएका छन् । सहकारीकै संख्या ४० हजार भन्दा बढी छन् भन्ने सुनिन्छ । सहकारी हरेक क्षेत्रमा पुगेको छ । सहकारीसँग नजोडिएको मान्छे कमै छ । दलीय राजनीतिमा पनि जहाँ बढी मान्छे छन्, त्यहाँ बढी भोट छ । जसले गर्दा राजनीतिक पाटीहरुको पनि त्यसमा ध्यान गएको छ । यसले गर्दा हरेक राजनीतिक पार्टीले सहकारी विभाग खोलेका छन् । बाँकी पेज ७ मा

"आर्थिक तथा सामाजिक हितका लागि सहकारी"

सूर्यदर्शन

बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.

Suryadarshan Saving and Credit Co-operative Ltd.

मध्यपुर थिमी-४, शंखधर चोक, फोन नं. ०१-४०६३१४४

Email: suryadarsan.saccos@gmail.com

विषय : १४ औं वार्षिक साधारणसभामा उपस्थित हुने बारे सूचना ।

श्री सम्पूर्ण शेयर सदस्यज्यूहरु

उपरोक्त सम्बन्धमा यस संस्थाको मिति २०८१ असोज २० गतेको संचालक समितिको निर्णय अनुसार निम्न मिति, समय र स्थानमा १४ औं वार्षिक साधारणसभा हुने भएकोले यहाँको अनिवार्य उपस्थितिको लागि हार्दिक अनुरोध गर्दछु ।

कार्यक्रम:

मिति: २०८१ मंसीर ०१ गते शनिबार

समय: बिहान ७:३० बजे

स्थान: थिमी बैँवट, चारदोबाटो, थिमी

छलफलका बिषयहरु :

१) अध्यक्षज्यूबाट आ.व. २०८०/८१ को प्रतिवेदन तथा आ.व. २०८१/८२ को कार्ययोजना माथि छलफल गरि पारित गर्ने ।

२) कोषाध्यक्षज्यूबाट आ.व. २०८०/८१ को आर्थिक प्रतिवेदन अनुमोदन तथा आ.व. २०८१ / ८२ को अनुमानित बजेट माथि छलफल गरि पारित गर्ने ।

३) आ.व.२०८०/८१ लेखा समितिको प्रतिवेदन माथि छलफल गरि पारित गर्ने ।

४) २०८१/८२ को लागि लेखापरिक्षक नियुक्ति तथा पारिश्रमिक तोक्ने ।

५) समितिले विभिन्न समयमा गरेको बचत तथा ऋण नीति, व्याजदर तथा अन्य विषयमा गरिएको निर्णयहरुको अनुमोदन गर्ने ।

६) शेयर लाभांस अनुमोदन गर्ने ।

७) विनियम संसोधन गर्ने ।

८) निर्णय पुस्तिकामा हस्ताक्षरको लागि ८ जना प्रतिनिधि तोक्ने ।

९) विविध ।

जगदिश श्रेष्ठ
सचिव

नोट : १) सदस्यहरु स्वयंम उपस्थित हुनेलाई मात्र परिवहन खर्च दिईने छ । परिवहन प्राप्तीको लागि पत्र / पासबुक अनिवार्य ल्याउनु पर्नेछ । सदस्य महानुभावहरुको पत्र सन्देश संस्थामा अध्यावधी गरिएको मोबाईल नम्बरमा पठाईएको छ । साथै पत्र सन्देश प्राप्त नभएका सदस्यहरुले यसै सूचनालाई आधारमानी साधारण सभामा उपस्थित जनाईदिनुहुन समेत अनुरोध गर्दछौं ।

नेकपा माओवादी केन्द्रले टुंग्यायो उपचुनावका उम्मेदवार

काठमाडौं । सरकारमा प्रमुख प्रतिपक्षी दलको रुपमा रहेको नेकपा माओवादी केन्द्रले आगामी उपचुनावका लागि उम्मेदवारहरूको टुंगो लगाएको छ । नेकपा माओवादी पार्टीको पदाधिकारी बैठकले सिफारिस भएर आएका उम्मेदवारहरूको टुंगो लगाएको हो ।

माओवादले सुशासनको अभियानकै रुपमा यो चुनाव अघि बढाउने निर्णय गरेको उपमहासचिव हरिबोल गजुरेलले बताए । चुनावअघि माओवादीको केन्द्रीय समिति बैठक नवसेपनि शीर्ष नेताहरूलाई अनुकुलता

अनुसार हरेक पालिकामा खटाउन पालिकाका सम्मेलनहरु गर्ने र ती सम्मेलनलाई खबरदारी सभाका रुपमा समेत अघि बढाउने माओवादीको तयारी छ ।

अध्यक्ष पुष्पकमल दाहाल ‘प्रचण्ड’ निवास खुमलटारमा सोमबार बिहान बसेको पदाधिकारी बैठकले सातै प्रदेशबाट सिफारिस भएर आएका उम्मेदवार अनुमोदन गरेको प्रवक्ता एवं उपाध्यक्ष अग्निप्रसाद सापकोटाले जानकारी दिए । बैठकले सबै स्थानमा एकलै निर्वाचनमा उठ्ने निर्णय गरेको छ ।

संघीय राजधानीसमेत रहेको बागमती प्रदेशमा एक नगर प्रमुखसहित ६ वडाध्यक्षको निर्वाचन हुँदैछ । माओवादीले बागमती प्रदेश अन्तर्गत काठमाडौं महानगरपालिका-१६ बाहेक सबै स्थानको उम्मेदवार टुङ्गो लगाइसकेको छ । कोशी प्रदेशमा एक जिल्ला समन्वय समिति प्रमुख, एक गाउँपालिका अध्यक्ष र ७ वडाध्यक्ष गरी रित्त ९ पदका लागि निर्वाचन हुँदैछ । मधेश प्रदेशका ४ जिल्लाको ६ स्थानीय तहमा उपनिर्वाचन हुँदैछ ।

गण्डकीको एकमात्र रित्त पद गोरखा नगरपालिका-५ को वडाध्यक्षमा उम्मेदवार टुङ्गो लागिसकेको छ । लुम्बिनी प्रदेशको रित्त ६ स्थान सबैमा माओवादीले उम्मेदवार टुङ्गो लगाएको छ । कर्णाली प्रदेशको ८ स्थानीय तहमध्ये डोल्पाको त्रिपुरासुन्दरी नगरपालिका-५ र हुम्लाको सर्केगाँड गाउँपालिकाका उपप्रमुख पदमा उम्मेदवार सिफारिस हुन बाँकी छ । सुदूरपश्चिम प्रदेशको एक जिल्ला समन्वय समिति प्रमुखसहित ५ स्थानीय तहमा उपनिर्वाचन हुँदैछ ।

तामाङ विज्ञ भेला ६ विषयगत समिति गठन गर्दै सम्पन्न

काठमाडौं । शनिवारबाट शुरु भएको तामाङ विज्ञ भेला ६ विषयगत समिति गठन गर्दै सम्पन्न भएको छ । अन्तर्राष्ट्रिय तामाङ परिषद (आईटिसी) को आयोजनामा काठमाडौंको रामहिंटीस्थित सिदार्थ बुटिक होटलमा सोमबारसम्म चलेको भेलाले विषयगत समितिहरु गठन गरेको हो ।

भेलाले ३ वर्षे ग्लोबल एक्सन प्लानसमेत पारित गरेको आईसिटिका महासचिव टासी लामा तामाङले बताए । भेलाले तामाङ भाषाको प्रयोगमा विस्तार, तामाङ मिडिया भाषाशैली निर्माण गर्ने, त्रिभुवन विश्वविद्यालयमा तामाङ विभागको माग गर्नेलगायतको तीन वर्षे एक्सन प्लान तयार भएको भाषाविद् अमृत योञ्जन तामाङले बताए ।

यसैगरी थर, थातथलोको विषयमा गहन

अध्ययन, अनुसन्धानसमेत गरिने गरी एक्सन प्लान तयार भएको अध्ययन अनुसन्धान तथा क्षमता अभिवृद्धि समितिकी संयोजक सुदिपा लामाले बताइन् ।

समितिको संयोजक को?

१. डा. संग्राम सिंह लामा (संयोजक) सांस्कृतिक पुनःउत्थान समिति ।

२. अजितमान तामाङ (संयोजक) भाषा, लिपि तथा शिक्षा प्रवर्द्धन समिति ।

३. खेन्यो सोनाम ग्युम्रे लामा (संयोजक) अन्तर्राष्ट्रिय उच्चस्तरीय तामाङ पञ्चाङ्ग समिति ।

४. सुदिपा लामा (संयोजक) अध्ययन अनुसन्धान तथा क्षमता अभिवृद्धि समिति ।

५. अश्विक्ता सोम बहादुर घले (संयोजक) तामाङ मानवअधिकार तथा

कानुनी सेवा प्रवर्द्धन समिति ।

६. दिनेश लो (संयोजक) तामाङ कला, संस्कृति, साहित्य, इतिहास लेखन समिति ।

विषयगत समिति सात सदस्यीय रहने र प्रत्येक समितिमा एक एक जना सचिवसमेत चयन गरिसकेको आयोजकले जनाएको छ । आईसिटिले आयोजना गरेको विषयगत विज्ञ भेलामा शनिवारबाट समूहगत छलफल शुरु भएको थियो । विज्ञ भेलामा सांस्कृतिक पुनः उत्थान समितिको संयोजन घेदुङका पूर्वअध्यक्ष परशुराम तामाङले गरेका थिए । त्यसैगरी तामाङ कला, संस्कृति, साहित्य तथा इतिहास लेखन समितिको संयोजन डा संग्रामसिंह लामा, तामाङ मानवअधिकार प्रवर्द्धन समितिको संयोजन सोमबहादुर घले, भाषा, लिपि तथा शिक्षा प्रवर्द्धन समितिको संयोजन अमृत योञ्जन तामाङ, अध्ययन, अनुसन्धान तथा क्षमता अभिवृद्धि समिति डा मुक्तिसिंह थोकर र अन्तर्राष्ट्रिय उच्च स्तरीय तामाङ पञ्चाङ्ग समितिको संयोजन मोहन तामाङले गरेका थिए ।

कार्यक्रमको उद्घाटन बागमती प्रदेशका मुख्यमन्त्री बहादुरसिंह लामा तामाङले गरेका थिए । उद्घाटन सत्रलाई तामाङ घेदुङका कार्यवाहक अध्यक्ष सन्चु ब्जोनले स्वागत गरेकी थिइन् । भेलामा परिषदका स्थायी सदस्य राष्ट्रहरु नेपाल, अमेरिका, भारत, भुटान, बमालगायत ७ राष्ट्रका प्रतिनिधिहरु सहभागी भएका थिए । भेलामा विभिन्न देशमा क्रियाशील दुई दर्जन बढी राष्ट्रिय तथा सम्बन्धन सदस्य संस्थाहरूका प्रतिनिधिले भर्चुअल माध्यमबाट सहभागिता जनाएका थिए ।

भक्तपुर प्रहरीको सुरक्षा रणनीति सार्वजनिक

भक्तपुर । जिल्ला प्रहरी परिसर भक्तपुरको प्रमुखको रुपमा सरुवा भई आएका एसपी माधवप्रसाद बुढाथोकीले आफू सूचना लुकाउने पक्षमा नरहेको स्पष्ट पारेका छन् । नेपालीहरुको महत्वपूर्ण चाडपर्व सम्पन्न भएसँगै महानगरीय प्रहरी परिसर भक्तपुरले आइतबार पत्रकार सम्मेलन गरी भक्तपुर जिल्लाको शान्ति सुरक्षाका कार्य सम्पादन र चुनौतिहरुबारे पत्रकार सम्मेलन गर्दै प्रहरीको सुरक्षा रणनीति सार्वजनिक गर्ने क्रममा बताएका हुन् ।

एसपी बुढाथोकीले आफू कार्यभार सम्हालन थालेपछि पत्रकारहरुसमक्ष सूचना प्रवाहमा कन्जुस्याई नगरेको बताए । उनले राज्यको चौथौं अंगको रुपमा रहेको पत्रकारलाई वेवास्ता गरेर देश सञ्चालनको चौथो मुख्य अंगलाई वेवास्ता गर्ने कुरै नआउने बताए ।

त्यस अवसरमा उनले जिल्लाको चाडपर्व लक्षित गरी करोडौं हारजित हुने गरी जुवाटास खेल्ने गरेको खबरहरु समेत आए पनि यस वर्षको चाडपर्व सामान्य रहेको जनाए । लागूऔषध कारोबार देखिएको भन्दा बढी भएको हुनसक्ने अनुमान गर्दै बुढाथोकीले अवैध हातहतियार, पटकानियन्त्रण, बजार अनुगमन, चार्डपर्व लक्षित सुरक्षा कार्यान्वयन गर्दै चार पटकसम्म गरेको अनुगमणले रु. १५ हजार जरिवाना, १० हजार बराबरको सामान

नष्ट गरेको जनाए । साथै, दशै तिहार र छठ पर्व अवधिभर भक्तपुर जिल्लामा अन्दाजी ४८ हजार बराबरको पटका बरामद गरे पनि ठाउँठाउँमा पटका पड्केको टिप्पणी उनले गरे । ट्राफिक नियम उलघन गर्ने २१५७ सवारी साधन कारवाहीबाट १४ लाख पचपन्न हजार पाँच सय रुपैयाँ राजश्व संकलन गरेको र ८७ वटा सवारी दुर्घटनामा ३ जनाको मृत्यु, ५ जना गम्भिर घाइते र ५१ जना सामान्य घाइते भएको जनाए ।

परिसरका सूचना अधिकारी ढुण्डीराज नेउपानेले प्रस्तुत गरेको प्रतिवेदन अनुसार यस वर्षको दशै, तिहार र छठ पर्वमा लागू औषध अपराधका ५ घटनाबाट १० जना, बाल यौन दुरुपयोगका २, दुर्घटनाबाट २ जना, जुवाका ९ अपराधबाट ३२ जना, हुण्डीबाट १ जना, चोरीका ८ घटनाहरुबाट १५ जना, सवारी अंगभंगका ६ घटनाबाट ५ जना पक्राउ र १ जना फरार तथा ६ जना घाइते भएको उल्लेख गरे । ठगीका १ घटना भएको प्रहरीको जानकारीमा आए पनि एक जना फरार रहेको जानकारी उनले गराए । अपराधिक उपद्रव गर्न नहुने १ घटनामा २ जना र कर्तव्य ज्यानका २ घटनामा २ जना पक्राउ र २ जनाको मृत्य समेत भएको उल्लेख गर्दै सूचना अधिकारी नेउपानेले भवितव्य ज्यानका १८ घटनाबाट १८ जनाको ज्यान गएको बताएको छ ।

फैसला कार्यान्वय सम्बन्धी कार्वाहीमा ४३ जना पक्राउ गरी ८१ हजार ७६० जरिवाना तथा १ वर्ष ६ महिना १६ दिने कैद सजाय भएको भन्दै चाडपर्व लक्षित सुरक्षा योजना कार्यान्वयनका लागि ६१७ जना प्रहरी कर्मचारीहरु परिचालन भएको जनाएको छ ।

महानगरीय प्रहरी परिसर भक्तपुरको भावी रणनीतिक योजनाको रुपमा फैसला कर्षान्वयनमा जोड दिने, सवारी दुर्घटनालाई न्यूनिकरण गर्ने, लागू औषध नियन्त्रण गर्ने, आत्महत्या न्यूनिकरण गर्नको लागि प्रभावकारी रुपमा समुदाय प्रहरी साभेदारी कार्यक्रम सञ्चालन गर्ने र शान्ति सुरक्षा कायम गरी अपराध रोकथाम र नियन्त्रण गर्ने कार्यक्रमहरु पनि अघि सारेको परिसरले जनाएको छ ।

जिल्ला ट्राफिक प्रहरी कार्यालय भक्तपुरका प्रमुख प्रविण खत्रीले जिल्लाका मुख्य सडकहरुको ट्राफिक लाईटहरुको व्यवस्थापनका लागि स्थानीय तहहरूसँग समन्वय भइरहेको बताउँदै सवारी कारवाही भन्दा सवारी दुर्घटना न्यूनिकरणका लागि ट्राफिक प्रहरी लागिपरेको जनाए । चालकहरुको सुविधाका लागि अबदेखि नागरिक एपमार्फत लाइसेन्स हेर्न सकिने व्यवस्था भएको र भविष्यमा बिलबुक पनि एप मार्फत हेर्न सकिने धारणा उनले राखेका थिए ।

काग बारे वैज्ञानिकको दावी ! जसले १७ वर्षसम्म शत्रुता राख्छ

एजेन्सी । वैज्ञानिकहरूका अनुसार कागमा अद्भुत स्मरणशक्ति हुन्छ, जसका कारण उनीहरूले मानव व्यवहारलाई लामो समयसम्म सम्झन सक्छन् । प्रोफेसर जोन मार्जलफ दावी गर्छन् कि कागले १७ वर्षसम्म मानिससँग अनुभवहरू सम्झन सक्छन् । २००६ मा, प्रोफेसर मार्जलफले एउटा प्रयोग गरे जसमा उनले मास्क लगाएका सात कागहरूलाई खोरमा राखे र तिनीहरूका प्वाँखहरू चिन्ह लगाए । यसपछि उनले कागहरूलाई कुनै हानि नगरी छोडिदिए । यस व्यवहारबाट काग रिसाए र वैज्ञानिकका अनुसार उनले मास्क लगाएको व्यक्तिलाई आक्रमण गर्न थाले । यो पनि देखियो कि मास्क लगाएर आएकालाई आक्रमण गर्ने तीव्र रुपमा बढेको देखियो ।

कागहरूको सामाजिक बुद्धि कागको यो असाधारण क्षमताको अध्ययनपछि वैज्ञानिकले कागले मानिसको व्यवहार सम्झने मात्रै नभएर अन्य कागलाई पनि बाँड्ने दावी गरेका छन् । कुकुरहरूले आपसमा कुराकानी गर्न सक्छन् र आफ्नो समूहलाई कुनै खतरा वा आफ्नो अनुभवको बारेमा जानकारी गराउन सक्छन् ।

प्रतिशोधको सामूहिक व्यवहार कागहरूमा पाइने एउटा विशेष कुरा यो हो कि यदि कागले कुनै व्यक्तिसँग नराम्रो अनुभव गरेको छ भने त्यो जानकारी अरू कागहरूमा पनि फैलाउँछ । कहिलेकाहीँ भालेले त्यो व्यक्तिलाई एकलै वा कहिलेकाहीँ सम्पूर्ण समूहलाई आक्रमण गर्न सक्छ । यस सामूहिक प्रतिशोधले गहिरो समझ र सहयोगको लागि कागहरूको क्षमता देखाउँछ ।

कागको विषयमा किताब लेख्ने विचार यस विषयमा उनको गहिरो चासोका कारण प्रोफेसर मार्जलफले कागको बुद्धि, तिनीहरूको बदला र व्यवहारमा आधारित पुस्तक लेख्ने योजना बनाएका छन् । उनी भन्छन्, 'हाम्रो वरिपरि देखिने यी काला चराहरू बौद्धिक मात्र नभएर सामूहिक स्मरण शक्ति र सञ्चार गर्ने अद्भुत क्षमता पनि भएका छन् ।

मानिस र काग बीचको व्यवहार कागको यो व्यवहारबाट प्रकृतिमा रहेका हरेक प्राणीको सामाजिक र सञ्चारात्मक व्यवहार हुन्छ भन्ने कुरा बुझ्न सकिने वैज्ञानिकहरूको विश्वास छ । मानवसँग कागको यो सम्बन्धले प्रकृतिका अन्य प्राणीहरूले पनि मानवसँग सम्बन्धित घटनाहरूलाई गहिरो रूपमा बुझेर विशेष प्रतिक्रिया दिने संकेत गर्छ ।

उ. कोरियाद्वारा रूससगको सुरक्षा सम्झौता अनुमोदन

एजेन्सी । उत्तर कोरियाले रूससँग गरेको ऐतिहासिक सुरक्षा सम्झौता अनुमोदन गरेको छ । यसले सुरक्षा सहयोगलाई अझ प्रगाढ बनाएको छ । यसै सम्झौताका आधारमा प्योङयाङले मस्कोलाई युक्रेनविरुद्ध लड्न मद्दत गर्न हजारौं सैनिक पठाएको हो। यो सम्झौताले शीतयुद्धदेखि सहयोगी रहेका दुई समाजवादी मुलुकबीच महिनौंदेखिको सैन्य सम्बन्धलाई औपचारिकता दिएको छ ।

सियोल र सहयोगी संयुक्त राज्य अमेरिकाले आणविक शक्ति सम्पन्न उत्तर कोरियाले रूसमा हजारौं सैनिक पठाएको आरोप लगाउँदै आएका छन्। उत्तर कोरियाली सैनिकलाई रूसी पोशाकले सुसज्जित गरी कुर्क नजिकैको सीमामा जम्मा गरिएको ती मुलुकका सैनिक अधिकारीले बताएका छन् ।

कोरियाली केन्द्रीय समाचार संस्था (केसीएनए) का अनुसार उक्त सम्झौतालाई नेता किम जोङ उनको आदेशको रुपमा अनुमोदन गरिएको छ । राष्ट्रपति भ्लादिमिर पुटिनले हस्ताक्षर गरेको उक्त सम्झौतालाई अनुमोदन गर्न गत साता रूसी सांसदहरूले सर्वसम्मतिले मतदान गरेपछि उत्तर कोरियाका तर्फबाट यो सूचना आएको हो । उत्तर कोरिया युक्रेनमा रूसको आक्रमणको सबैभन्दा मुखर र महत्वपूर्ण समर्थक बनेको छ ।

पश्चिमा राष्ट्रहरूले लामो समयदेखि मस्कोलाई युक्रेनमा प्रयोग गर्नका लागि तोपका गोला र क्षेप्यास्त्रहरू आपूर्ति गरेको आरोप प्योङयाङलाई लगाउँदै आएका थिए तर हालैका हप्ताहरूमा हजारौं उत्तर कोरियाली सैनिकहरू युद्धमा संलग्न हुन तयार भएपछि यो समर्थन बढेको छ ।

दुई देशबीचको सम्झौता गत जुनमा क्रैमलिन प्रमुखको उत्तर कोरिया भ्रमणका क्रममा रणनीतिक साभेदारी सन्धिमा हस्ताक्षर गरेका थिए । यसले दुवै देशलाई एकअर्कामाथि आक्रमण भएमा ‘अविलम्ब’ सैन्य सहायता प्रदान गर्न र पश्चिमी प्रतिबन्धहरूको विरोध गर्न अन्तर्राष्ट्रिय रूपमा सहयोग गर्न वाध्य बनाएको छ ।

लागू औषध कारोबारको अभियोगमा मेडिकल संचालक

भक्तपुर । लागू औषध विरुद्ध भक्तपुर प्रहरी आक्रामक भएको छ । अधिल्लो आव लागू औषध कारोबारको अभियोगमा भक्तपुरमा एकजनालाई पनि पक्राउ नगरेको प्रहरीले कात्तिक महिनामै ५ घटनामा १० जनालाई पक्राउ गरेको छ । पक्राउ पर्नेमा २ स्थानका औषधी पसल संचालक समेत परेका छन् । लागू औषधको कारोबार गरेको अभियोगमा प्रहरीले शनिवार मध्यपुर थिमि-९ राधेराधे स्थित सुजु मेडिकलका संचालक ४८ वर्षीय गणेश प्रसाद आचार्यलाई पक्राउ गरी अनुसन्धान अधि बढाएको जिल्ला प्रहरी परिसर भक्तपुरका सूचना अधिकारी एवं प्रहरी नायब उपरीक्षक ढुण्डीराज नेउपानेले बताएका छन् ।

सुजु मेडिकलबाट लागू औषध विक्री वितरण भइरहेको छ भन्ने गोप्य सूचनाको आधारमा खटिएको प्रहरी टोलीले क्रेता २८ वर्षीय राजेश गुरागाईसहित संचालक आचार्यलाई शनिवार नियन्त्रणमा लिएको थियो । सो औषधी पसल खानतलास गर्दा ५ सय ३० थान ट्याब्लेट लागू औषध बरामद भएको डिएसपी नेउपानेले जानकारी दिए । भक्तपुर जिल्ला अदालतले आइतवार ५ दिन म्याद थप गरीदिएको र उनीहरु उपर थप अनुसन्धान कार्य भैरहेको उनको भनाइ छ । यस अधि कात्तिक पहिलो सातामै मध्यपुर थिमि- १ लौहकिन्थली स्थित एक फार्मेसीका संचालक रोहित सिंहसहित बलिराम खड्का लागू औषध विक्री

वितरण गरेको आरोपमा पक्राउ परेका थिए । १ सय ८० ट्याब्लेट लागू औषध सहित पक्राउ परेका उनीहरुमाथि अबै अनुसन्धान भैरहेको प्रहरीको भनाइ छ । जिल्ला प्रहरी परिसर भक्तपुरका प्रमुख एवं प्रहरी उपरीक्षक माधव बुढाथोकीले लागू औषध दुर्व्यसन रोकन यसको कारोबार रोकनुको विकल्प नभएको बताए । लागू औषध सेवन गर्ने माथि अनुसन्धान गर्दा कारोबारी सम्म पुगिने उनको अनुभव छ । साना कारोबारीबाटै ठुलो कारोबारी पक्राउ पर्ने भएकोले लागू औषध राख्ने जोकोहीलाई पक्राउ गरी अनुसन्धान अधि बढाउने उनले बताएका छन् ।

नेताको आर्थिक प्रगति बढेको तर जनतामा भने निराशा : सांसद थापा

भक्तपुर । नेपाली काँग्रेस भक्तपुरका सभापति एवं प्रतिनिधि सभा सदस्य दुर्लभ थापाले नेताहरुको आर्थिक हैसियत बढेको कुरा बताएका छन् । नेताको आर्थिक हैसियत बढ्नु तर, जनताको आर्थिक अवस्था कमजोर हुनु विडम्बना भएको उनले बताए । शनिवार कटुन्जेमा आयोजित लौहपुरुष गणेशमान सिंहको ११० औं जन्मजयन्ती समारोहमा बोल्दै सांसद थापाले सर्वमान्य नेता गणेशमान सिंहले प्रजातन्त्र प्राप्तपछि राजनीतिक क्रान्ति सकिएको र अब आर्थिक क्रान्ति गर्नुपर्ने उद्घोष गरेका भएपनि त्यो हुननसकेको प्रति दुख व्यक्त गरे । नेताको आर्थिक प्रगति बढेको तर जनतामा भने निराशा मात्र बढेको उनले बताए ।”नेताको आर्थिक उन्नति भयो, जनताको भागमा निराशा मात्र रह्यो ।” उनले भने । उनले प्रत्येक निराश जनतामा

आशाको संचार गर्नुपर्ने दायित्व काँग्रेसले बोक्नुपर्ने पनि बताए । समस्या मात्र खोतल्ने नभई समस्याको समाधान दिनुपर्ने भन्दै सांसद थापाले सर्वसाधारण जनताका समस्या र गुनासा बढाउनेमा नभई समाधानका उपाय खोज्न आफ्ना कार्यकर्तालाई निर्देशन समेत दिए । प्रजातन्त्रको पुनर्वहालीका लागि आन्दोलनको कमान्डर रहेका गणेशमानले प्रजातन्त्र प्राप्तपछि प्राप्त प्रधानमन्त्री बन्ने अफर त्यागेर आफ्ना समकक्षी कृष्ण प्रसाद भट्टराई लाई अधि सारेको स्मरण गर्दै उनले त्यो त्याग र आदर्श हरेक काँग्रेस नेताकार्यकर्तामा हुनुपर्ने आवश्यकता पनि औल्याए । कार्यक्रममा उनले आफूलाई विकास बिरोधी भनेर भ्रम छर्ने विपक्षीहरुले बिकासका नाममा भद्रगोल सिर्जना गरेका र भ्रष्टाचारमा लिप्त भएका आरोप लगाएका थिए । कार्यक्रममा नेपाली काँग्रेसका केन्द्रीय

सदस्य बलबहादुर केसीले गुट उपगुटमा बाडिन पुगेको काँग्रेसले गणेशमान वाट सिक्नुपर्नेमा जोड दिए । गणेशमानले कोही व्यक्ति विशेषलाई आफ्नो नजिक नवनाएका र सबै काँग्रेसजनलाई उत्तिकै स्नेह गरेका उनले स्मरण गरे । सो अवसरमा गणेशमान स्मृति वाटिकाका अध्यक्ष माथवरसिंह बस्नेतले श्रद्धा मन्तव्य राखेका थिए भने कार्यक्रमको संचालन यादव प्रसाद अधिकारीले गरेका थिए । कार्यक्रममा केन्द्रीय सदस्य मदन कृष्ण श्रेष्ठ, प्रदेश, जिल्ला र नगर समितिका पदाधिकारी, चाँगुनारायण नगरपालिकाका प्रमुख जीवन खत्री, पूर्व मन्त्री कृष्णलाल भडेल, अग्रज नेता कविर राणा लगायतको उपस्थिति रहेको थियो । सहभागीहरुले लौह पुरुष गणेशमान सिंहको शालिकमा मात्पार्पण गर्नुका साथै प्रजातान्त्रिक आन्दोलनमा उनको योगदानको स्मरण गरेका थिए ।

सेन्ट गोबेन जिप्रोक टुफीका लागि ठेकेदार विष्णु र सीताराम छानिए

काठमाडौं । सन् २०२४ नोभेम्बरमा भियतनाममा हुने जिप्रोक टुफीका लागि दुई नेपाली ठेकेदार विष्णुबहादुर राउत र सीताराम अधिकारीद्वारा सञ्चालित परियोजनाहरू सेन्ट गोबेन जिप्रोक इन्डियाले छनोट गरेको छ। विजेताहरूले ग्लोबल जिप्रोक टुफीमा पनि भाग लिनेछन्। पोखराका ए-वन इन्टेरियर कम्पनीका सञ्चालक समेत रहेका ठेकेदार विष्णुबहादुर राउतले काठमाडौंको ट्रिनिटी कलेजको डाईवाल विभाजनको काम गरेका थिए भने अर्का ठेकेदारले धरहरामा लक्ष्मी इन्टेरियर एण्ड डेकोरमार्फत फल्स सिलिङको काम गरेका थिए । यस्तो अनुकरणीय काम गरेबापत उनीहरु सेन्ट गोबेन जिप्रोक टुफीका लागि छनोट भएका हुन् । सेन्ट(गोबेन वातावरणमैत्री र हल्का तौल संरचनात्मक निर्माण सामग्रीको लागि विश्वको सबैभन्दा ठूलो कम्पनी हो। यो फ्रान्सबाट सुरु भएको हो । दीपिशा ररूप नेपालको लागि सेन्ट(गोबेन जिप्रोकको च्यानल पार्टनर मध्ये एक हो, जसले खुद्रा बजार र परियोजनामा ठेकेदारहरूलाई सहयोग पुर्याउन मद्दत गर्छ। जसका प्रबन्ध निर्देशक युवा उद्यमी श्री बाल दिवास पण्डित हुन्, दीपिशा ररूप दिगो निर्माण र वातावरण मैत्री उत्पादनको

दृढ विश्वास र प्रवर्द्धक हो। दिगो विकासमा योगदान पुर्‍याउने प्रविधिसहितको निर्माण क्षेत्र अहिले हाम्रो देशको पूर्वाधार विकासको कुञ्जी बनेको छ । यदि निर्माण व्यवसायीहरू प्रविधिसँग सुसज्जित छन् भने, उत्पादन उच्च गुणस्तरको र वातावरणमा कुनै नकारात्मक असर नगरी विश्वसनीय हुनेछ। नेपालले अपेक्षाहरू पूरा गर्न द्रुत र राम्रो पूर्वाधार विकास आवश्यक छ। प्रत्येक राष्ट्र निर्माणमा पूर्वाधार विकास महत्त्वपूर्ण कारक हो, नयाँ निर्माण प्रविधि‍ले पनि महत्वाकांक्षी विकास लक्ष्यहरू प्राप्त गर्न मद्दत गर्दछ। आज नेपालमा ठेकेदारलगायत निर्माण कम्पनीले नयाँ र विश्वस्तरीय निर्माण प्रविधि अपनाउन थालेका छन् । अन्य देशले पनि ध्यान दिएर

मान्यता दिएको देखिन्छ । नेपाली कम्पनीले अन्य देशमा पनि काम गर्ने अवसर पाउन थालेका छन् । नयाँ प्रविधिहरूको बारेमा कुरा गर्दा, उदाहरणका लागि, डाईवाल पाटेसन र ध्वनि इन्सुलेशन लिन सकिन्छ, जुन प्रकाश, छिटो, र दिगो निर्माणको लागि विश्वव्यापी रूपमा चिनिन्छ। सेन्ट गोबेन जाइप्रोकका प्रबन्ध निर्देशक सुदीप कोल्तेले नेपाली ठेकेदारहरूले विश्वव्यापी निर्माण प्रवृत्ति र प्रविधिहरू अपनाएका छन्। उनले भने, ‘दिगो निर्माण अहिलेको आवश्यकता हो, हाम्रो मातृभूमिलाई आगामी पुस्ताका लागि राम्रो घर बनाउन उज्यालो, दिगो र हरित निर्माण प्रविधि अपनाउनुपर्छ । यो नेपालका लागि स्वागतयोग्य परिवर्तन

हो । किनभने डाईवाल निर्माण भूकम्पीय जोखिम, निर्माणका लागि कठिन, पहाडी भूभागका लागि वरदान हुन सक्छ। ईट वा ब्लक पर्खाल निर्माण विधिहरूसँग परम्परागत निर्माणको तुलनामा, डाईवाल छिटो, हल्का र अधिक दिगो निर्माण समाधान हो। फलस्वरूप, डाईवालले आजकल मानिसहरूको ध्यान आकर्षित गरिरहेको छ। डाईवालको वजन इट्टाको पर्खालको ज़रज़ण् हो र निर्माणको लागि व्यावहारिक रूपमा कुनै पानी आवश्यक पर्दैन। यसले पनि यसको महत्व बढाएको छ। यो परम्परागत उत्पादन विधिहरू भन्दा ठ देखि ज़ण् गुणा छिटो छ। यस कारणले गर्दा, जापान लगायत देशहरूले प्रचुर मात्रामा डाईवाल प्रयोग गर्छन्। हामीजस्ता भूपरिवेष्ठित देश जहाँ भूकम्प जान्छ, त्यहाँ यो राम्रो विकल्प भएको छ। यो सामग्री धेरै हल्का र ह्यान्डल गर्न सजिलो भएकोले, यो पुनर्गाहो क्षेत्रमा छिटो निर्माण गर्न धेरै सजिलो छ। सेन्ट गोबेन जिप्रोकका डा धार्मिक वैष्णवले पनि जिप्रोक टुफीमा नेपालको सहभागिता र प्रतिनिधित्व देखेर आफू निकै उत्साहित भएको बताए । उनले भने, ‘तीव्र विकासशील मुलुक भएकाले नेपालले धेरै आत्मविश्वास दिएको छ ।

ट्रम्पका बारे बाबा भेंगाको खतरनाक भविष्यवाणी

एजेन्सी । अमेरिकी राष्ट्रपति चुनावमा डोनाल्ड ट्रम्पले ठूलो जित दर्ता गरेर इतिहास रचेका छन् । उनको जितले रिपब्लिकन क्याम्प र ट्रम्प समर्थकहरूमा खुसीको लहर छ । तर, बाबा वाङ्गले डोनाल्ड ट्रम्पको बारेमा यस्तो खतरनाक भविष्यवाणी गरेका छन्, जुन सत्य साबित भए पुरै अमेरिकामा अराजकता मच्चाउन सक्छ । बाबा वांगा बुल्गेरियाका एक फ्हाडफुक गर्ने व्यक्ति थिए, जसलाई उनको सही भविष्यवाणीका कारण 'बाल्कान्सको नोस्ट्रडामस' पनि भनिन्छ । उनले दोस्रो विश्वयुद्ध, चेर्नोबिल आणविक दुर्घटना र सोभियत संघको पतनको भविष्यवाणी गरेका थिए, जुन पूर्णतया सत्य साबित भयो । त्यस्तै बाबा वांगाले पनि डोनाल्ड ट्रम्पको बारेमा चिन्ताजनक भविष्यवाणी गरेका थिए । बाबा वाङ्गले डोनाल्ड ट्रम्पलाई एउटा रहस्यमय रोग लाग्ने भविष्यवाणी गरेका थिए जसले गर्दा उनी बहिरा हुने र ब्रेन ट्युमरबाट ग्रसित हुने थिए । तर, हाल ट्रम्पलाई आफ्नो ज्यान जोखिममा पर्ने कुनै पनि रोग लागेको छैन । तर, भर्खरै ट्रम्पको हत्या गर्ने प्रयास भयो, जसले सिंगो अमेरिकामा आतंक मच्चाएको थियो । जुलाई १५, २०२४ मा, जब डोनाल्ड ट्रम्प बटलर, पेन्सिलभेनियामा प्रचार गर्दै थिए, एक २० वर्षीय व्यक्ति‍ले उनीमाथि गोली हाने । ट्रम्पको भाषणको क्रममा अचानक ठूलो आवाज गुन्जियो । ट्रम्पले कान छोएपछि हातमा रगत थियो । केही क्षणमै, गुप्तचर सेवाका एजेन्टहरूले तुरुन्तै उनको वरिपरि घेरा बनाए र ट्रम्पलाई भुईँमा सुताएर सुरक्षा कभर दिए । यसपछि, ट्रम्प एक प्रकारले उठेर र मुट्टी उठाए र ‘लड, लड, लड’ भन्दै नारा लगाए, त्यसपछि गोप्य एजेन्टहरूले सुरक्षा घेरा बनाएर उनलाई स्टेजबाट तल ल्याए । अमेरिकाको यस राष्ट्रपतीय निर्वाचनमा उनको जस्तो तस्विर निकै चर्चित भएको थियो, जुन विश्वभरका पत्रपत्रिकाको पहिलो पृष्ठमा छापिएको थियो । डोनाल्ड ट्रम्पको यो तस्विरलाई पनि राष्ट्रपति चुनावमा उनको जितमा ठूलो योगदान मानिएको छ । सन् १९११ मा जन्मिएका बाबा वाङ्गले १२ वर्षको उमेरमा आंधीमा परेर आँखाको ज्योति गुमाएकी थिइन् । उनले आफ्नो जीवनको अधिकांश समय बेलासिका पहाडको बुल्गेरियन रुपाइट क्षेत्रमा बिताए । त्यसो त, बाबा वाङ्गका सबै भविष्यवाणीहरू सधैं सही हुँदैनन् । उनले सन् २०१६ सम्ममा सम्पूर्ण युरोप ध्वस्त हुने र सन् २०१० देखि २०१४ सम्म विश्वले आणविक युद्ध देख्ने भविष्यवाणी गरेका थिए । अब तपाईं सबैलाई थाहा छ कि यी भविष्यवाणीहरू सत्य साबित भएनन् । यस्तो अवस्थामा ट्रम्प समर्थकहरूले पनि आफ्नो नेताका सम्बन्धमा बाबा वेन्गाको भविष्यवाणी फेरि एकपटक गलत साबित हुनेमा खुसी मनाउँदैछन् ।

जहाँ महिलाहरू डिभोर्स पछि खुसियाली मनाउँछन् !

एजेन्सी । सम्बन्ध बिच्छेदलाई राम्रो त मान्दैन, तरपनि कैयन् मानिसहरू यस्ता हुन्छन् जो सँग सम्बन्ध बिच्छेद गर्नुको विकल्प हुँदैन । वैवाहिक सम्बन्ध टुट्नुको पीडामा पनि केही मानिस सामान्य रुपमा जीवन जिउने कोशिस गर्दछन् । अफ परम्परागत समाजमा महिलाका लागि सम्बन्ध बिच्छेद भनै पीडादायक हुन्छ, जसलाई महिलाको असफलतासँग पनि जोडिन्छ । सम्बन्ध बिच्छेद पछिको पीडा आफ्नो ठाउँमा छ, तर विश्वमा एउटा यस्तो ठाउँ पनि छ जहाँ महिलाहरूले डिभोर्स भएको खुसियाली मनाउँछन् । त्यहाँ जब कुनै महिलाको डिभोर्स हुन्छ, मानिसहरू उत्सव मनाउन थाल्दछन् । जहाँ डिभोर्सलाई गलत मान्दैन । खासगरी त्यहाँका महिलाहरूका लागि डिभोर्स कति पनि खराब हुँदैन । त्यो हो मौरिसानिया । यो उत्तर पश्चिम अफ्रिकामा रहेको एक देश हो जसको ९० प्रतिशत भाग मरुभूमिले ढाकेको छ, जुन विश्वकै सबैभन्दा ठूलो मरुभूमि सहाराको एक हिस्सा हो । मौरिसानियाको जनसंख्या ४५ लाख छ । उक्त देशले सन् १९६० मा फ्रान्सबाट स्वतन्त्रता प्राप्त गरेको थियो । मौरिसानिया एउटा यस्तो देश हो जहाँको संस्कृतिमा डिभोर्सको एउटा अहम स्थान रहेको छ । त्यस देशमा डिभोर्सलाई गलत मान्दैन र निकै सम्मान दिइन्छ । महिलाहरूले यसलाई खुसीखुसी स्वीकार्छन् । डिभोर्सपछि महिलाको परिवारजनले खुसीपूर्वक समाजलाई यो बताइन्छ कि ती चेली डिभोर्सी हुन् । त्यसपछि ती महिला डिभोर्स बजार जान्छन् । वास्तवमा त्यहाँ डिभोर्सी महिलालाई निकै मन पराइन्छ । डिभोर्सपछि महिलाहरू धेरै समझदार र परिपक्व हुन्छन् भन्ने मान्यता मौरिसानियामा छ । पुरुषहरूलाई लाग्छ कि त्यस्ता महिलाहरूले उनीहरूका समस्या बुझ्न सक्छन् । त्यस्तै अविवाहित महिलालाई अर्हकारी मानिन्छ । त्यसैले पुरुषहरू अविवाहित महिलालाई धेरै महत्व दिँदैनन् । साथै यस्ता अविवाहित महिला तथा उनका परिवारलाई विवाहका लागि धेरै दाइजो दिनु पर्दछ । के हो डिभोर्सी महिलाको बजार ? मौरिसानियामा डिभोर्सी महिलाको एक बजार छ । डिभोर्स पश्चात् पूर्वपतिको घरबाट प्राप्त सामान तथा फर्निचर बेच्नका लागि डिभोर्सी महिलाहरू उक्त बजारमा जान्छन् । उक्त बजारमा डिभोर्सपछि महिलाहरूले पसल खोल्दछन् र तिनै पसलमा काम गर्न सुरु गर्दछन् । साथै आफ्ना बालबच्चाको लालन पालन गर्नका लागि अन्य व्यवसाय पनि गर्दछन् । डिभोर्सपछि, महिलाहरूले नयाँ जीवन सुरुवात गर्दछन् र पुनः विहे पनि गरेर नयाँ परिवार बसाउँछन् । उक्त डिभोर्स बजारमा केवल डिभोर्सी महिलाहरू मात्रै हुने भएकाले जोकोही पुरुष त्यहाँ आएर आफूलाई मनपर्ने जिवनसाथीको खोजी गर्न सक्दछ । यदि कुनै पुरुषलाई कुनै महिलाले त्यहाँ मन पराएमा त्यो ठूलो उपलब्धी हुनजान्छ । त्यही बजारमा महिला र पुरुषबीच कुराकानी भएर त्यसले वैवाहिक सम्बन्धको रुप लिन सक्दछ ।

खानी तथा खनिज उत्खनन् गर्ने क्रम तीव्र, परम्परागत भूमि माथि बढ्दो दबाव

कुमार यात्रु तामाङ
जलवायु परिवर्तन न्युनिकरण तथा अनुकूलनका लागि ऊर्जा उत्पादनमा बृद्धि गर्ने सरकारी नीतिसँगै नेपाल लगायत विश्वभरी नै खानी तथा खनिज उत्खनन् गर्ने कार्यले तीव्रता पाएको छ । यसबाट आदिवासी जनजातिहरूको आफ्नो परम्परागत भूमि र भुक्षेत्र भित्रका प्राकृतिक स्रोतको गैरकानुनी रूपमा अतिक्रमित बनेको छ ।

अध्ययनहरूमा उल्लेख भएअनुसार विश्वभरी नै नवीकरणीय उर्जाको बढ्दो प्रयोगसँगै, सन् २०१० यता खनिज पदार्थको माग र आपूर्ती लगभग ५० प्रतिशतको दरले वृद्धि भएको छ ।

नेपाली सन्दर्भमा पनि खानी तथा खनिजको अन्वेषण र उत्खनन् कार्य पछिल्लो समयमा बढेको छ । नेपालको सरकारी निकाय खानी तथा भूगर्भ विभागका अनुसार नेपालमा धातु समूहका २१, अधातु समूहका २३, रत्न पत्थर समूहका ६, निर्माण संमाग्री समूहका १० इन्धन खनिज समूहका ४ वस्तु गरी ६४ खनिज वस्तु प्राप्त हुने पहिचान भएको छ ।

तामा, सुन, फलाम, सिसा, जस्ता, चाँदी, युरेनियम लगायत धातु समूहका २१ समुहका धातुजन्य खानीको नेपालमा संभावना छ भने अधातु समूहका औद्योगिक खनिजहरूमा ग्याराइट, क्याल्साइट, माटो, सामन्य नुन, डोलोमाइट, म्याग्नेसाइट पाइन्छ ।

अधातु रत्नहरूमा अक्वामरिन, रुबी, निलमणि नेपालमा नै पाइन्छ । हिमाली क्षेत्रमा ग्राभेल र वालुवा, ग्रेनाइट, मार्बल, क्वार्जजाइट, स्लेट, सिनाइट, पाइने गरी खानीहरूको पहिचान भएको छ ।

पछिल्लो समयमा नेपालमा सिमेन्ट उत्पादनले तिब्रता पाएको छ । नेपाल पछिल्लो समयमा सिमेन्टमा आत्मनिर्भर भएको छ । नेपालका कुल ६१ उद्योगले वार्षिक २० करोड बोरा सिमेन्ट उत्पादन गरिरहेको छ ।

सीमेन्ट कारखानाबाट अतिप्रभावित नेपाल सरकारको स्वाभित्त्वमा रहेको उदयपुर सिमेन्ट, मकवानपुरको हेटौडा सिमेन्ट, निजी क्षेत्रका सिमेन्टहरूमा शिवम् मारुति, कसमस, युनाइटेड, होडसी, सर्वोत्तम, घोराही, सोनापुर आदि सिम्टन्ट कारखानाहरु रोटरी क्लिन प्लान सहित सन्चालनमा छन् ।

सिमेन्ट उद्योगका लागि चुनढुंगा र क्लिङ्कर जस्ता कच्चा पदार्थ आवश्यक पर्छ । यस्तो कच्चापदार्थ भूमि उत्खनन् गरेर मात्र सम्भव हुन्छ ।

आदिवासीहरूको भूमि र भूक्षेत्रमा यस प्रकारको खनिज पदार्थहरूको ठुलो भण्डार रहेका छन् । तसर्थ यी खनिज पदार्थहरूको उत्खनन र निकासीको लागि सरकारी तहबाट योजना बनाउने कार्य भइरहेको छ । कतिपय ठाउँमा परियोजनाहरु समेत संचालन भैसकेका छन् । तर ती उद्योग तथा खानीबाट आदिवासीहरु प्रभावित बनेका छन् ।

आदिवासी अभियन्ता दुर्गामणी याक्खा राईका अनुसार नेपालका सिमेन्ट उद्योग र सिमेन्ट उद्योगलाई आवश्यक पर्ने कच्चा पदार्थ चुनढुंगाको उत्खनन र क्लिङ्कर उत्पादन गर्दा आदिवासी जनजातिसंग कुनै प्रकारको परामर्स लिइएको छैन । यसरी स्वतन्त्र, पूर्व, सुसूचित सहमति (एफपीक) नगरी खानी सन्चालन गरिदा आदिवासी तथा स्थानीयहरु प्रभावित भई विस्थापनको शिकार हुनु परेको छ ।

राष्ट्रिय आदिवासी जनजाति महिला महासंघकी महासचिव शोभा सुनुवार पनि खानी र खनिजबाट पीडित आदिवासीको पीडा राज्यले सुनुवाई गर्ने पर्ने तर्क गर्नु हुन्छ । ‘स्वतन्त्र, पूर्व, सुसूचित सहमति (एफपीक)को अधिकार आदिवासीको अधिकार हो । हाम्रो भूमि, भूक्षेत्र र प्राकृतिक स्रोतसाधनमाथी हाम्रो आत्मनिर्णयको अधिकार हुन्छ ।’ उहाँले भन्नु भयो-‘ राज्यले खानी सञ्चालकहरुबाट आदिवासीको अधिकार विशेषगरी स्वतन्त्र, पूर्व जानकारीसहितको मञ्जुरीको अधिकारको उचित सम्मान र सुनिश्चित गराउँन सक्नुपर्दछ ।’

स्वतन्त्र, पूर्व, सुसूचित सहमति (एफपीक)को अधिकारले जर्बजस्ती बिना, वार्ता र छलफलमा भागलिन पाउने, आफ्नो भूमि, भुक्षेत्र, प्राकृतिक स्रोतसाधन र आफ्नो समुदायको सरोकारको विषयमा कुनै पनि निर्णय लिनुअघि निर्णय प्रक्रियामा अर्थपूर्ण सहभागि भई छलफलमा भागलिन पाउने, आफ्नो समुदायलाई सरोकार राख्ने विषयमा आफ्नो समुदायले बोल्ने र बुझ्ने भाषामा सूचना र जानकारी प्राप्त गर्ने साथै आफ्नो समुदायलाई सकरात्मक फायदा पुग्ने परियोजनालाई मञ्जुरि दिने र असर पुराउने परियोजनालाई कार्यान्वयन गर्ने कुनैपनि

चरणमा आफ्नो मञ्जुरी फिर्ता लिने अधिकारको प्रत्याभूत गरिएको हुन्छ ।

सरकारी नीति डरलाग्दो नेपालमा प्राकृतिक स्रोतको दोहन गर्ने गरी डर लाग्दो नीति अधि सारेको आदिवासी अधिकारकर्मी डा. श्रीकुमार महर्जनको दावी छ । खानी तथा खनिज मात्र होइन सबै प्रकारका प्राकृतिक स्रोतको प्रयोग गरिँदा आदिवासी जनजातीको अधिकार हनन् हुन सक्ने भएकैले अन्तराष्ट्रिय कानुनहरूमा एफपीकको व्यवस्था गरिएको बताउनु हुन्छ ।

नेपालमा विद्युत उत्पादन गर्दा, विद्युतीय प्रसारण लाइन विस्तार गरिदा सम्बन्धीत आदिवासीहरूसँग परामर्स वा सहमति गरिने गरिएको छैन । यो क्रम खानी तथा खनिजको उत्खनन्मा पनि देखिएको डा. महर्जनले बताउनु भयो ।

सरकारले जलवायु न्युनिकरण तथा अनुकूलनका लागि योगदानमा आधारित राष्ट्रिय कार्ययोजना (एनडिसि) कार्यन्वयनमा ल्याएको छ । सो योजना अनुसार १५ हजार मेघावाट जल विद्युत लगायतको उर्जा उत्पादन गर्ने सरकारी घोषणा आएको छ ।

यही प्रसंगमा उहाँले थप्नु भयो-‘ अहिले निकुन्ज, शिकार आरक्ष लगायतको संरक्षित वन क्षेत्रले कतिपय आदिवासीहरूलाई विस्थापित गराएको, मानव अधिकार हनन् गरेको समाचार आइरहँदा यो योजनाले ४५ प्रतिशत वन क्षेत्र विस्तार गर्ने कुरा उल्लेख गरेको छ । यो आफैमा गम्भीर विषय हो ।’

खनिज पदार्थको बढ्दो माग इन्टरनेशनल इनर्जी एजेन्सीको प्रतिवेदनले सन् २०४० सम्ममा स्वच्छ उर्जाको लागि खनिज पदार्थको माग चैगुनाले वृद्धि हुने पूर्वानुमान गरेको छ । एजेन्सीको प्रतिवेदन अनुसार अवको संसारमा विद्युतीय सवारी साधन र ब्याट्रीभण्डारण उद्योग सबैभन्दा ठुलो हुने बताएको छ ।

विद्युतिय सवारी साधनको ब्याट्री उत्पादनको लागि महत्वपूर्ण लिथियम खनिजपदार्थको आवश्यकता अर्को दशकमा १० गुना बढ्ने समेत सो संस्थाका वैज्ञानिकहरूले अनुमान गरेका छन् । त्यस्का लागि प्रत्येक वर्ष नयाँ लिथियम खानी उत्खनन परियोजना संचालन हुनुपर्ने छ ।

लिथियम, निकेल, कोबल्ट, तामा जस्ता खनिज पदार्थ उत्खनन गर्ने संचालित खानीको वृद्धिले आदिवासी जनजातिलाई आफ्नो भूमि र भूक्षेत्रबाट विस्थापन गर्ने खतर बढाउनेछ । किनभने आदिवासीको भूमि र भूक्षेत्रमा यस्ता खनिज पदार्थहरूको भण्डारण रहेका छन् ।

संयुक्त राज्य अमेरिकामा मात्रै ९७ प्रतिशत निकल, ८९ प्रतिशत तामा, ७९ प्रतिशत लिथियम र ६८ प्रतिशत कोबल्ट लगायतका धातुहरूको भण्डारणहरु आदिवासी जनजातीहरु अर्थात नेटिभ अमेरिकनहरूको भूमि र भूक्षेत्रमा पाइन्छ । विश्वव्यापीरूपमा खानीले तिन करोड स्क्वाएर किलोमिटर भूभागलाई नस्ट गरिसकेको छ भने, लगभग ८ प्रतिशत संरक्षित क्षेत्रहरु, ७ प्रतिशत जैविक विविधता भएको क्षेत्र र १६ प्रतिशत वन्यजन्तु भएको क्षेत्रलाई सखाप पारेको छ ।

विजनेस एण्ड ह्युमन राइट्स रिसोसेज सेन्टरका अनुसार करिव १२ वर्षको अवधीमा मात्रै ११५ वटा खानी संचालकहरूले करिव ५१० वटा मानव अधिकार हनन गरेका घटनाहरु सार्वजनिक भएका छन् । ति मध्ये ४९ वटा घटनाहरु अदिवासी जनजातिहरूसँग सम्बन्धीत छन । यो एक प्रतिनिधिमूलक तथ्याड्क मात्र हो । सन् २०२२ मा भएका घटनाहरुमध्ये लगभग ४० प्रतिशत आक्रमणका घटनाहरु खानी संचालकहरूले आदिवासी जनजातिहरूमाथी गरेका थिए ।

धेरैजसो खानी उत्खनन जस्ता विकास आयोजनाहरु आदिवासी जनजातिहरूको स्वतन्त्र, पूर्व जानकारी सहितको मञ्जुरीवेगर हुन्छन् र ती विकास आयोजनाले दीर्घकालिन असर गरेका हुन्छन् ।

छोटो अवधिको असरको कुरा गर्दा अन्यत्रबाट कामदारहरु आउँदा उनीहरूले नयाँ रोग र संक्रमणहरु ल्याउनुको साथै अपराधिक गतिविधि, लागुपदार्थ र मदिराको प्रयोगमा बृद्धि, आदिवासी महिलाविरुद्ध हिंसाका घटना बढ्ने र स्थानीय तहका पुर्वाधारहरूमा हस आउँदछ । त्यसैगरी, जर्बजस्ती बसाईसराई, विकासको विरुद्ध आवाज उठाउने मानव अधिकार प्रतिरक्षकको हत्या, भूमि, खानेपानी र अन्य जीवन निर्वाहका स्रोतहरु र वातावरणीय असरहरु पर्दछ ।

हरित र नवीकरणीय उर्जाका प्रविधिरुको लागि आवश्यक खनिज पदार्थहरूको माग विश्वमा बढ्दै जाँदा, आदिवासी जनजातिहरूले

आफ्नो भूमि र भूक्षेत्रमा संचालित खानीहरूको बारेमा सचेत हुन जरुरी छ ।

संघर्षका कथाहरु दक्षिण अमेरिकामा, आदिवासी जनजातिहरु आफ्नो परम्परागत भूमि र भूक्षेत्रभित्र संचालित खानीहरूको विरुद्ध लडिरहेका छन् । अर्जेन्टीनामा खानी संचालन गर्ने कम्पनीहरूले आदिवासी जनजातिहरूको स्वतन्त्र, पूर्व जानकारी सहितको मञ्जुरीको अधिकार सुनिश्चित नगरी लिथियम खानी शुरु गरेको हुँदा अहिले ३३ कोज्या र अटाकमा आदिवासीहरूले एकजुट भएर आफ्नो भूमिभित्र संचालित खानी विरुद्ध लडिरहेका छन् ।

विद्युतिय सवारी साधनको ब्याट्रीको बढ्दो माग भएपछि कम्पनीहरूले चिलीको उत्तरी जिल्ला आटाकामा साल्ट प्लाटमा व्यापकरूपमा लिथियम खनिज उत्खनन कार्य शुरु गरेका थिए । सो उत्खनन्बाट आदिवासी जनजातिहरूले जलस्रोत, जैविक विविधता र समुदायमाथी असर पारेपछि लिकनान्ते आदिवासीहरूले खानी उद्योग विरुद्धको लडाइमा सफलता प्राप्त गरेका छन् । सन् २०१९ मा आदिवासीहरूको विरोधको कारण लिथियम खानी परियोजना बन्द गरियो । तथापि अन्य ठाउँहरूमा संचालित खानीहरु बन्द गराउने क्रम छ ।

मध्ये अमेरिका ग्वाटेमालामा, ग्वाटेमालाको सबैभन्दा ठुलो ताल, इजाबाल तालको किनारामा संचालित फेनिक्स निकेल खानीमा अहिले हिंसात्मक द्वन्द्वको रुप लिएको छ । ग्वाटेमालामा गृहयुद्धको बेला सन् १९६० तिर आदिवासीको मञ्जुरीवेगर ती खानीहरु शुरु गरिएका थिए ।

सन् २००७ मा वर्दीधारी खानीका कामदार हरूले ११ जना क्याची आदिवासी महिलाहरूलाई सामुहिक बलत्कार गरेर उनीहरूको घर जलाईदिएर, आफ्नो थातथलोबाट विस्थापन गराएका थिए । सन् २००९ मा खानीमा तैनाथ सुरक्षाकर्मीहरूले क्याची आदिवासी मानव अधिकारकर्मीहरूमाथी गोलि चलाएका थिए । सो घटनामा क्याची आदिवासीका नेता एडोल्फो इचको मृत्यु भएको थियो ।

सन् २०१७ मा माछा मारेरेर जिबीकोपार्जन गर्दै आएका कालोस माज कोकले तालको पानी खानीको कारण दूषित भएको भन्दै शान्तीपुर्ण आन्दोलन गरेका थिए । उनलाई आन्दोलनकै क्रममा पनि गोलि हानी हत्या गरियो । सन् २०२१, अक्टोबरमा, ग्वाटेमालका राष्ट्रपतिले मार्शल ल अर्थात कानून नै पास गरेर खानीको विरोधमा आन्दोलन गर्ने क्याची आदिवासीहरूको सबै नागरिक अधिकारहरु निलम्बन भएको घोषणा गरे ।

आदिवासीहरूको भूमि र भूक्षेत्रमा खनिज पदार्थहरूको ठुलो भण्डार रहेका छन् । तसर्थ यी खनिज पदार्थहरूको उत्खनन र निकासीको लागि योजनाहरु बनी सकेका हुनसक्छन् । कतिपय ठाउँमा परियोजनाहरु समेत संचालन भैसकेका छन् ।

त्यसैगरी उत्तरी अमेरिकाका आदिवासीहरूले पनि खानीको विरुद्ध बोलिरहेका छन् । नभाडाका, रातो पहाडका आदिवासी भनिने अत्सा कूडाखु यून्यू आदिवासीहरूले नाभाडामा संचालित थाकरपास लिथियम खानीको विरोध गर्दै आएका छन् । उनीहरूका अनुसार यो खानीले फोर्ट म्याक्डोर्मिट पाईउट शोशोने आदिवासीको पुख्र्यौली चिहान र खानेपानीको मुहानहरु नष्ट गरेको धर्मिक जीवजन्तु, पशुपंक्षीहरु र वातावरणमाथी नकरात्मक असर पुगेको भन्दै विरोध जनाउँदै आएका छन् ।

अफ्रिकामा, कङगोपछि, तामा र कोबल्ट निर्यात गर्ने देश हो जाम्बीया । जाम्बीयामा तामा र कोबल्ट धातुको ठुलो भण्डार छ । हाल, जाम्बीयाको कुल गाहस्थ्य उत्पादनको करिव १० प्रतिशत अर्थतन्त्र खानी उद्योगले धानेको छ ।

कोबल्ट र तामा दुवैले हरित उर्जा उत्पादनमा धेरै योगदान गर्ने भएपनि, जाम्बीयामा तामा र कोबल्ट उत्खनन गरिएको छैन । अमेरिकाको नीजि कम्पनीहरूले जाम्बीयामा तामा र कोबल्ट उत्खनन गर्ने चासो देखाएका छन् । तर ति कम्पनीहरूले आदिवासीको सवाललाई सम्बोधन गर्लान कि नगर्लान त्यो भने सोचनिय छ ।

आदिवासी जनजातिहरूको भूमि र भूक्षेत्रमा संचालित खनिज पदार्थको खानी र आदिवासी जनजातिको सरोकारको विषयहरु बारेमा केही उदाहरणहरु मात्र हुन् । ति खानीहरूले वातावरणमा नकरात्मक असर ल्याएका छन् । पानी र हावामा प्रदूषण गरेका गरेका छन् र सामाजिक द्वन्द समेत सृजना गरेका छन् ।

इन्डिजियसबाट

पचास प्रतिशत मानिस मधुमेह बारे अन्जान

एजेन्सी । मधुमेह एक बढ्दो विश्वव्यापी स्वास्थ्य समस्या हो जसको जोखिम युवाहरूमा पनि बढ्दै गएको छ । एक तथ्यांक अनुसार सन् २०२१ मा २० देखि ७९ वर्ष उमेर समूहका ५३ करोड ७० लाख (५३.७ करोड) वयस्क मधुमेहबाट पीडित थिए, अर्थात् प्रत्येक १० जनामा एक जनामा यो रोग थियो । समयसँगै यो समस्या बढ्दै गएकाले स्वास्थ्य विज्ञहरूले सबैलाई सावधानी अपनाउन सुझाव दिएका छन् । सन् २०३० सम्ममा मधुमेहका विरामीको संख्या ६४ करोड ३० लाख (६४.३ करोड) र सन् २०४५ सम्म ७८ करोड ३० लाख (७८.३ करोड) पुग्ने विज्ञहरूको अनुमान छ ।

जीवनशैली र खानपानमा खराबीलाई टाइप-२ मधुमेहको प्रमुख कारण मानिन्छ । यसको सुधारका लागि सबैले ध्यान दिनुपर्ने चिकित्सकहरू बताउँछन् । जसको परिवारमा पहिले देखि नै मधुमेह छ उनीहरूको लागि यो धेरै सावधान रहनु महत्त्वपूर्ण छ ।

विश्वव्यापी रूपमा बढ्दै गएको यो गम्भीर र दीर्घकालीन रोगबारे मानिसहरूलाई सचेत गराउने र यसको रोकथामका लागि जनचेतना जगाउने उद्देश्यले हरेक वर्ष नोभेम्बर १४ मा विश्व मधुमेह दिवस मनाइन्छ ।

मुलुकमा मधुमेह रोग लागेका तर यसबारे अनभिज्ञ रहेको भन्दै विज्ञहरूले चिन्ता व्यक्त गरेका छन् । यस्तो अवस्थाले गम्भीर स्वास्थ्य समस्या निम्त्याउन सक्छ ।

आधाभन्दा बढी मानिस यो रोगबारे अनभिज्ञ छन्

मधुमेहको जोखिमका सम्बन्धमा विश्व स्वास्थ्य संगठन (डब्लुएचओ) ले एक प्रतिवेदनमा देशका ५० प्रतिशतभन्दा बढी मानिसलाई आफ्नो मधुमेहको अवस्थाबारे जानकारी नभएको बताएको छ । यदि समयमै यसको निदान र उपचार गरिएन भने, धेरै गम्भीर स्वास्थ्य जटिलताहरू विकास हुन सक्छ ।

मधुमेहमा चिनीको मात्रा सामान्यभन्दा बढी रहन्छ, यसलाई नियन्त्रण गर्न औषधि वा उपचार नगरेमा समयसँगै आँखा, मृगौला विग्रने र स्नायुसम्बन्धी समस्या हुने खतरा रहन्छ ।

मधुमेहको गम्भीर अवस्था

दक्षिण एशियामा अनुमान गरिएको छ कि १८ वर्ष भन्दा माथिका ७७ मिलियन (७.७ करोड) मानिसहरू टाइप-२ मधुमेहबाट पीडित छन् र लगभग २५ मिलियन पूर्व-मधुमेह छन्, जो नजिकै मधुमेह विकासको उच्च जोखिममा हुन सक्छ । ५० % भन्दा बढी मानिसहरूलाई थाहा छैन कि उनीहरूलाई मधुमेह छ, जुन गम्भीर चिन्ताको विषय हो ।

मधुमेह भएका मानिसहरूमा हृदयघात र स्ट्रोकको जोखिम दुईदेखि तीन गुणा बढी हुन्छ । मधुमेहको गम्भीर अवस्थामा खुट्टामा रगतको प्रवाह कम हुन्छ । थप रूपमा, न्यूरोपैथी (स्नायु क्षति) ले खुट्टामा अल्सर, संक्रमण, र अन्ततः केही व्यक्तिहरूमा विच्छेदन गर्न सक्छ ।

तपाईंलाई पनि मधुमेह भएको कसरी थाहा पाउने ?

स्वास्थ्य विज्ञहरूका अनुसार केहि लक्षणहरुबाट थाहा पाउन सकिन्छ कि तपाईंलाई यो रोग छ कि छैन ? जसका आमाबुवा मधुमेहबाट पीडित छन्, उनीहरूले विशेष ख्याल गर्नुपर्छ । मधुमेहमा चिनीको मात्रा बढेपछि धेरै प्रकारका स्वास्थ्य समस्याहरू देखा पर्न सक्छन् ।

मधुमेहबाट पीडित व्यक्तिहरूलाई बारम्बार पिसाव लाग्ने समस्या हुन्छ (विशेष गरी रातमा) । तपाईंलाई धेरै तिर्खा लाग्न सक्छ, अस्पष्ट तौल घटेको छ, थकित वा कमजोर महसुस हुन सक्छ, तपाईंको हात वा खुट्टामा सुन्न वा भनभन हुन सक्छ, घाउहरू निको हुन लामो समय लाग्न सक्छ, वा तपाईं मधुमेहबाट पीडित हुनुहुन्छ ।

मधुमेह राजधानी दक्षिण एशिया

दक्षिण एशियामा बढ्दो मधुमेह रोगीहरूको संख्याको कारण वयस्क जनसंख्याको लगभग १० देखि १२% मधुमेहबाट पीडित छन् । यो रोगले स्वास्थ्य क्षेत्रमा दबाव दिनुका साथै अन्य धेरै रोग निम्त्याउने भएकाले यसबाट जोगिन निरन्तर प्रयास गर्नुपर्ने स्वास्थ्य विज्ञहरूको भनाइ छ ।

R. P. ELECTRONICS

Madhyapur Thimi-4, Shankhadhar Chowk

Ph. 01- 5093396, Mo. 9841300905, 9851169858

नेपालको....

नष्ट, कमजोर प्रमाण जुटाउने काम गरियो, गरिनेछ तर यो सत्यभन्दा पर जान सक्दैन । त्यस्तै अहिलेको कोशी प्रदेशका मन्त्रीको मानव तस्करीमा भएको संलग्नता पनि गम्भीर छ । यसलाई व्यक्तिको नैतिक पतन भनेर एमाले चाखिन खोज्ने नै छ। राजनीतिभित्र नैतिक अवस्थालाई कायम गर्ने हो भने यो मुद्दामा पार्टीभित्रको संलग्नतालाई पनि खोजी गर्नुपर्छ ।

अर्को, रास्वपाका अध्यक्ष रवि लामिछानेको कुरा गरौं । उनले सहकारीबाट आफ्नो नाममा पैसा नलिएको बताउँदै आएका छन् । अनुसन्धान चलेकै छ, अन्तिम अनुसन्धानले के देखाउँछ्छ हेर्नुपर्नेछ । रवि लामिछानेले सहकारीबाट पैसा लिएर टेलिभिजन चलाएको र घाटा परेर तिर्न नसकेको भए उनी असफल व्यक्ति हुन्थे । त्यो असफलतामा देशमा आएको अर्थतन्त्रको ओरालो गति र अन्य प्रभाव पनि कारक हुन सक्थ्यो । सहकारीबाट करोडौं पैसा उनी संलग्न संस्थामा आउने, उनले १५ प्रतिशत सेयर लिने तर उनको नाम सिधै संलग्नतामा नदेखिनु भनेको डरलाग्दो वित्तीय घोटाला हो ।

सहकारीले कसरी त्यति ठूलो पैसा दियो ? सञ्चालकको गम्भीर बैठक हुन्छ, धितो के छ ? त्यो हेरिन्छ। विनाधितो कसरी टेलिभिजनमा त्यति ठूलो पैसाको ऋण गयो ? प्रबन्ध निर्देशकले यसको स्रोत के हो ? कहाँबाट आम्दानी भएर यति मोटो तलब खाने, स्वाउँदो गरियो भन्ने कुरा थाहा नपाउने भनेको डरलाग्दो जाल बनाएर योजनाबद्ध रुपमा सहकारीको रकम अपचलन गरिएको हो । यसमा शंका गर्नु, निर्दोष देखाउन प्रयास गर्नु अर्को जालफेल नै हो। हुन त देशभरका अन्य ठूलो संख्याका सहकारीको पैसा हिनामिना गरिएको छ। ती सबैमा थोरै, धेरै यिनै कांग्रेस, एमाले तथा माओवादी केन्द्रका नेता, कार्यकर्ताहरु नै संलग्न छन् । कांग्रेसका उपसभापति रहेका धनराज गुरुंगको नाम पनि मुछिएको छ । अनुसन्धान अधि बढेको छैन । एमालेका विभिन्न तहका नेताहरु पनि मुछिएकै छन् । यो डरलाग्दो पूरै सहकारी घोटाला प्रकरणबाट ठूलो संख्याका जनता पीडित बन्न गएका छन् ।

भर्खरै एमालेले कलंकी नजिकै कीर्तिपुर क्षेत्रमा भण्डे ११ रोपनी जग्गा र त्यसमा बन्ने अत्याधुनिक भवन पार्टी अफिसका लागि दानमा पाउने कुरा पनि सामान्य होइन। यसको मूल्य एक अर्बभन्दा बढी पर्छ । त्यो जग्गा एमालेले विवादित व्यवसायी मीनबहादुर गुरुङबाट पाउने भनिएको छ। त्यति ठूलो रकम पर्ने संरचना दान दिने गुरुङ आफैँ अवैध कारोबार र करछलीमा अदालतबाट साबित भएका व्यक्ति हुन् । त्यस्ता व्यक्तिबाट लिने सम्पत्तिमा राज्यदोहन गरेको पैसा नपरेर शुद्ध हुन सक्छ ? यसको बदला ती गुरुङले राज्यबाट कयौँ गुणा धेरै राज्यस्रोत दोहन गर्ने लाइसेन्स एमालेबाट माग्दैनन् त ? उनले गर्ने अपराधमा एमालेले संरक्षण गर्न सबै शक्ति खर्च नगर्ला त ? यो कल्पना मात्रै होइन, वाइडबडी काण्ड, बालुवाटार काण्ड, सेक्युरिटी प्रेस काण्ड, ओम्नी तथा वादल समूहको घोटालादेखि अन्य अनेकौँ काण्डमा एमाले शीर्ष नेतृत्वले संरक्षणमा आफ्नो शक्ति लगाएकै छ । अनुसन्धान र कारवाही कमजोर बनाइएकै छ । यो लेनदेनमा राजनीतिको गलत प्रयोग तथा व्यापारको दलालीकरणको डरलाग्दो गरी

साँठगाँठ हुँदैन भन्ने कसले ग्यारेण्टी गर्ला ? यो पनि राजनीतिले नैतिकता गुमाउँदै क्षयीकरणको बाटो दह्रोसँग समाउँदै गरेको उदाहरण हो ।

राजनीतिक क्षेत्रले यस्तो पतनको बाटो अपनाएर देखा राज्यसंयन्त्र प्राजान्त्रिक, लोकतान्त्रिक तर व्यवहारमा तस्करी, भ्रष्टाचार, मानवताविरुद्धको अपराध गर्ने अवस्थालाई कसले कसरी रोक्ने ? यसको उत्तर पाउन कठिन छ। कठिन नै भए पनि कसैले न कसैले त पहल गर्नुपर्छ । यसका लागि यिनै दर्लभित्रका आधुनिक शिक्षा ग्रहण गरेका नैतिकवान् नेता, कार्यकर्ता नै अगाडि सर्नु आवश्यक छ । बौद्धिक तथा स्वतन्त्र नागरिक जगतले राजनीतिक क्षेत्रको दलाली तथा चाकरी गर्न छाड्नुपर्छ ।

शंखधर.....

कछुलाथ्व दशमीका दिन शंखधर दिवस मनाउने प्रचलन चलेको हो ।

मध्यपुर थिमि नगरपालिकाका नगरप्रमुख सुरेन्द्र श्रेष्ठ, उपप्रमुख विजय कृष्ण श्रेष्ठ तथा प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत राम बहादुर के.सि र वडा अध्यक्षहरु सहितवाट माल्यार्पण तथा दिपप्रज्वलन गरिएको थियो ।

शंखधर साख्वा:लाई जनताको माग बमोजिम तात्कालिन प्रधानमन्त्री कृष्ण प्रसाद भट्टराई नेतृत्वको मन्त्री परिषदले मिति २०५६ साल मङ्सिर २ गते राष्ट्रिय विभूती घोषणा गरिएको थियो । त्यस्तै नेपाल सम्वतलाई राष्ट्रिय सम्वतको रुपमा २०६५ सालमा निवर्तमान प्रधानमन्त्री पुष्प कमल दाहाल प्रचण्डको नेतृत्वमा घोषणा गरि २०८० सालमा उनकै नेतृत्वमा सरकारी कामकाजी सम्वतका रुपमा प्रचलनमा ल्याएका थिए । नेपाल संवतलाई राज्य संयन्त्रबाट मान्यता दिइएपनि हालसम्म नेपालको आधिकारिक बुलेटिन गजेटमा प्रकाशन हुन सकेको छैन । नेपाल संवत केन्द्र सरकारका केही सरकारी निकाय र उपत्यकाका केही सरकारी निकायहरुको लेटरमा प्रयोग भइरहेको सन्दर्भमा सबै तिर प्रयोगमा ल्याउन अझै सशक्त दवावको आवश्यकता रहेको छ ।

सहकारीमा.

तीनले के सोचेका छन् भने सहकारीलाई परिचालन गर्यो भने भोट बढ्छ। किनभने, मान्छे त्यहाँ बढी छन् । भोट र नोट दुवै भएको क्षेत्र भएको कारणले गर्दाखेरि राजनीतिक नेता र दलको पनि यो सहकारी क्षेत्रमा ध्यान गएको देखिन्छ ।

सहकारी क्षेत्रमा देखिएका समस्या समाधान गर्ने वा घटाउने भन्दा पनि थपनेतर्फ राजनीतिक पार्टीहरूको भूमिका छ कि भन्ने अनुमान गर्न सकिन्छ ।

समस्याको जड साहुकारी सहकारीको आफ्नै सिद्धान्त, मूल्य, मान्यता र अनुशासन छ । त्यसभित्र रहेर सञ्चालन भएका सहकारीहरूमा त्यस्तो किसिमको समस्या देखिएको छैन । जुन नामका मात्रै सहकारी छन्, त्यसलाई मैले पहिलेदेखि नै साहुकारी भन्ने गर्छु । त्यस्ता साहुकारीहरूले सहकारीको सिद्धान्त, मूल्य, मान्यता र अनुशासन केही पनि पालना गरेका छैनन् । तिनले सहकारीको नाम मात्रै राखेका छन् । तिनले व्यक्तिगत धन्दाजस्तो गरेका छन्। अहिलेको समस्या भनेको तिनै साहुकारीको

समस्या हो ।

सबैलाई एउटा डालोमा हालेर हेर्नुहुँदैन । राम्रालाई राम्रो डालोमा हाल्ने र जसले नाममात्रै सहकारी गरेर साहुकारीको धन्दा गर्नेलाई व्यवस्थित गर्ने दिशातर्फ सरकार, सर्वसाधारण र सहकारीका सदस्यहरूको ध्यान जानुपर्छ । अहिलेकै अवस्थामा हाम्रो देशमा बचत तथा ऋणको कारोबार गर्ने सहकारी अगाडि बढ्न सक्छ जस्तो देखिँदैन ।

साहुकारीको समस्या कसरी आयो भने हाम्रो समाजमा विभिन्न किसिमका खेलाडीहरू हुन्छन् । ती खेलाडीहरूको ध्यान कस्तो हुन्छ भने कुन क्षेत्रमा लाग्यो भने धन आर्जन गर्न सजिलो गरी छोटो समयमा सकिन्छ भन्ने हुन्छ । विभिन्न नामका धन्दाहरू आउँछन् ।

फरार जीवी राई युनिटी नेटवर्किङ र गोल्ड क्वेष्ट भनेर पनि हाम्रो देशमा आएको थियो । पहिला नेटवर्किङ व्यवसायमा आवद्ध मान्छेहरू अहिले सहकारीको आवरणमा देखिएका छन्। सहकारीको नामबाट आफ्नो व्यक्तिगत व्यवसाय सञ्चालन गर्दाखेरि यो समस्या आएको हो ।

जुन क्षेत्रमा त्यसको मूलभूत सिद्धान्त, मूल्य, मान्यता र अनुशासन पालना हुँदैन, स्वभाविकरूपमा समस्या आउँछ । यो नौलो विषय होइन ।

कसरी भित्रियो विकृति ?

सहकारी भनेको एउटा आदर्श क्षेत्र हो । आदर्श क्षेत्रमा आइसकेपछि त्यसको सिद्धान्त, मूल्य, मान्यता र अनुशासनमा रहेर काम गर्नुपर्छ । तर, हाम्रो सहकारी क्षेत्रमा यो विकृति विसंगति किन आयो भने सहकारी भन्नलाई मात्रै बनाएर आफ्नो व्यक्तिगत व्यवसाय वा पारिवारिक सहकारी बनाएर सबैभरि एउटै मान्छेले हालीमुहाली गर्ने काम भयो ।

जनतालाई आकर्षण गर्न विज्ञापन गर्ने किसिमको अवस्था भयो । जसबाट सर्वसाधारणहरू आकर्षित भए, लोभिए । बचतकर्ताको बचत शेयर, घरजग्गामा लगानी भयो होला, दानदातव्यतिर पनि गयो होला । त्यसबाट विस्तारै बचतकर्ताहको रकम हिनामिना भयो । अहिले बचतकर्ताहरूले आफूले जम्मा गरेको पैसा खोई भनेर खोज्दा साँवा पनि छैन व्याज पनि छैन भन्ने स्थिति बनेको छ । जसले गर्दा मान्छेहरूको अहिले बिल्सीवाठ भएको अवस्था छ ।

सरकारले पनि सो क्षेत्रमा छानबिनको विषय अगाडि बढाइरहेको अवस्था छ । सहकारी ऐन र सहकारी नियमावलीअनुसार सहकारी सञ्चालकलाई कारवाही गर्ने त्यति धेरै व्यवस्था छैन । त्यसको लागि ठगीको महलअनुसार कारवाही अगाडि बढ्छ ।

अहिले नेपाल प्रहरीले विभिन्न सहकारीका सञ्चालकहरूलाई नियन्त्रणमा लिएर कतिपय अनुसन्धानमा छन् भने कतिपय थुनामा राखेको अवस्था छ भने कतिपयको अदालतमा मुद्दा चलिराखेको अवस्था छ । यसरी भन्न सकिन्छ कि यो क्षेत्र एउटा समस्याकै क्षेत्रको रूपमा देखिएको छ ।

समाधानका उपायहरु सरकारको तर्फबाट हेर्दा यो क्षेत्रमा देखिएका समस्या समाधान

गर्ने विभिन्न विकल्पहरू हुन्छन् । अब बचत तथा ऋणको कारोबार गर्ने सहकारी संस्थाहरूलाई यहीरूपमा अगाडि बढ्न दिने की नदिने भन्ने विषयमा ठूलो प्रश्न खडा भएको छ । मलाई लाग्छ बचत तथा ऋणको कारोबार गर्ने सहकारी संस्थाहरूलाई यही हिसाबले अगाडि बढ्न दिनुहुँदैन । जुन सहकारी संस्थाहरू समुदायमा आधारित छन्, सबै एकआपसमा परिचित छन्, सबैको पेशा व्यवसाय एकै किसिमको छ भने अलग हिसाबले लिन सकिन्छ । खासगरी सहरी क्षेत्रमा स्थापना भएर बचत तथा ऋणको कारोबार गरेका सहकारी संस्थाहरूलाई हामीले पुनरावलोकन गर्नुपर्छ जस्तो लाग्छ ।

सहकारी सिद्धान्त अनुसार सञ्चालन भएको छ कि छैन ? सञ्चालन भएको छ भने तत्काललाई ठिकै होला । जसले सिद्धान्त पालना गरेको छैन र देखाउनकै लागि मात्रै सहकारी भन्ने र काम चाहिँ साहुकारी गर्ने त्यस्ताको हकमा सरकार कडाईपूर्व आउनुपर्छ ।

सहकारीको नाममा अरवौं रूपैयाँको कारोबार गर्ने सहकारी हाम्रो देशमा स्थापना होलान्, यस्ता पारिवारिक सहकारी खुल्लान्, यो सहकारी ऐन तर्जुमा गर्दाखेरि संसद् र नीति निर्माण गर्नेहरूले कल्पना गरेजस्तो लाग्दैन । त्यसैको कारणले गर्दाखेरी अहिले ठूलो समस्या आएको छ ।

सहकारी क्षेत्रमा देखिएका समस्या समाधानको लागि समस्याग्रस्त सहकारी व्यवस्थापन समिति भन्ने पनि छ । त्यसले पनि केही काम गरिरहेको होला । आशा गरौं, त्यो संस्थाले अझै राम्रो काम गर्ला ।

अहिलेको अवस्था हेर्दाखेरि सरकारले विभिन्न विकल्पहरू छनोट गर्नुपर्छ । मानौं कुनै एउटा सहकारी संस्थामा धेरै व्यक्तिहरूले बचत गरेका छन् । अब त्यो बचतको स्रोत पनि खोज्नुपर्ने हो कि ? कतिपय सहकारीमा भ्रष्टाचार र अन्य क्षेत्रको पैसा पनि जम्मा भएको छ भन्ने सुनिएको छ । त्यो एउटा विषय भयो ।

तर, सहकारीमा थोरैदेखि धेरैसम्म पैसा बचत गर्ने व्यक्तिहरू छन् । बचतमा दुईलाख, चारलाख, पाँचलाख, सरकारको वजेट क्षमता हेरेर मकै पोलेर गुजारा गर्नेको पैसा फिर्ता हुनसक्छ । भिख मागरे बचत गर्नेको पैसा फिर्ता हुन सक्छ । त्यस दिशातर्फ पनि जान सकिन्छ ।

सहकारी सञ्चालकहरूले आफ्नो पैसा लुकाएको अवस्था छ भने त्यो पनि कडाइका साथ लाग्नुपर्नेमा त्यसमा पनि कमजोरी

भइरहेको हो कि जस्तो देखिएको छ । पैसा लुकाउनेले विदेशतिर पनि लिएर गएको हुनसक्छ भने कतिपले अचल सम्पत्तिको क्षेत्रमा पनि लगानी गरेका हुनसक्छन् । ती पैसा पनि खोज्न सकियो भने धेरै पैसा निकाल्न सकिन्छ ।

कतिपयले सहकारीमा बचत भएको रकमलाई शेयर, घरजग्गामा लगानी गरेका छन् भने त्यो क्षेत्रमा अहिले चलायमान भइराखेको छैन । त्यस्तो अवस्थामा व्यवस्थापन गर्नको लागि ग्रेस प्रियड भनेर दिएर सहजीकरण गर्ने वातावरण पनि सिर्जना गर्न सकिन्छ ।

सहकारीमा बचत हिनामिना गर्नेलाई कारवाही गर्नुपर्नेमा दुईमत हुँदैन तर, जेलभन्दा पनि मुख्य कुरा बचतकर्ताको बचत फिर्ता गर्ने हो । यसका लागि एउटा कुनै नामको कार्यदल बनाएर सहजीकरण गर्नसक्ने हो भने धेरैको बचत फिर्ता गर्न सक्ने सम्भावना पनि देखिन्छ । तर, सरकारका तर्फबाट यस्तो काम गर्दा बोल्ने एउटा र गर्ने अर्को भयो भने फेरि नतिजा प्राप्त गर्न सकिँदैन ।

यसलाई राजनीतिक एजेण्डाका रूपमा भन्दा पनि पीडितको पक्षमा सरकारले केही काम गर्नेपर्छ । संविधानले पनि त्यो भनेको छ । अल्पसंख्यक, गरिब, दलित लगायतको हित संरक्षण र त्यसको ग्यारेन्टी राज्यले गर्नुपर्छ भनेको अवस्था छ । त्यसो गर्दापनि राज्यलाई अन्यथा हुँदैन जस्तो लाग्छ ।

धेरै मानिसहरूको बचत हिनामिना भएर रुवावासी भएको दर्दनाक अवस्था अहिले देखिएको छ । सरकारले पनि चाहिने र नचाहिने सबै ठाउँमा खर्च गरिरहेको अवस्थामा मैले पहिले पनि भनेजस्तै एउटा तहको सीमा राखेर काम गर्ने हो भने तत्कालको लागि समस्या समाधान गर्न सकिन्छ ।

सहकारी क्षेत्रको समस्या सामान्य नभएर भयाभह नै छ । हाम्रो जस्तो अनुशासनमा खडेरी भएको समाजमा सहकारी जस्तो आदर्श सिद्धान्त, मूल्य, मान्यता र अनुशासनले चल्नुपर्ने सहकारी हाम्रो देशमा चल्छ कि चल्दैन भन्ने विषयमा एकपटक सोच्नुपर्ने हो कि भन्ने देखिएको छ । यस दिशातर्फ पनि सरकारको ध्यान जान जरूरी छ ।

अर्को महत्वपूर्ण विषय, अरबौं रूपैयाँको कारोबार गर्ने सहकारीहरूलाई हामीले यसैगरी छोड्यौं भने हाम्रो अर्थतन्त्र नै बिग्रन सक्ने सम्भावना रहन सक्छ । त्यसैले गर्दा एउटा स्तरको सिलिड राख्ने काम गर्नुपर्छ । सो दिशामा पनि काम गर्न सकियो भने सहकारी क्षेत्रमा देखिएको समस्या समाधान गर्न सजिलो हुन्छ ।

दर्तामा कडाइ र जनचेतनाको कमी सहकारी खोल्न एकदमै सजिलो छ । एनजीओ संस्था खोल्नको लागि प्रहरी रिपोर्ट चाहिन्छ । निजी कम्पनी खोल्न उसले आर्थिक अपराध गरेको छ कि छैन भनेर सोधीखोजी गर्ने काम गरिन्छ, तर, सहकारी खोल्नका लागि केही सोधीखोजी गरिँदैन । सजिलो गरी सहकारी खोल्न दिइन्छ । त्यसैले यो प्रक्रियामा पनि केही नियन्त्रण आवश्यकता भएको देखिएको छ ।

तर, सहकारीको अन्तर िष्ट्रिय मूल्य मान्यताअनुसार सहकारीमा नियन्त्रण गर्नुहुँदैन भनिन्छ । तर, हाम्रो देश, काल र परिस्थितिअनुसार त्यो पनि आवश्यक हो कि भन्ने देखिन्छ ।

त्यस्तै, अर्को महत्वपूर्ण विषय बैंक तथा वित्तीय संस्था खोल्नका लागि धरौटीको आवश्यकता पर्छ । तर, सहकारी खोल्नको लागि भने एक रूपैयाँ पनि धरौटीको आवश्यकता पर्दैन । यस्तो अवस्थामा चलखेल गर्न चाहने समाजका पात्रहरू यस दिशातर्फ आकर्षित भएको कारणले गर्दापनि अहिलेको समस्या सिर्जना भएको हो ।

अहिलेको सन्दर्भमा जनताले बैंक के हो, सहकारी के हो भन्नेपनि बुझ्न सकेन । कतिपयको बैंक हो भन्ने बुझाई छ भने कतिपयको सहकारी हो भन्ने बुझाई छ । कतिपयको त यसको ग्यारेन्टी सरकारले लिन्छ भन्ने बुझाइ पनि छ । सहकारी क्षेत्रमा फेरि पनि समस्या नआओस् भन्नका लागि जनतालाई पनि बुझाउन आवश्यक छ ।

सहकारी प्राधिकरण भन्ने नामचाहिँ ठूलो भयो । तर, यसले के काम गर्छ, त्यो विषय मैले बुझ्न पाएको छैन । प्राधिकरण नामका धेरै संस्था खुलेका पनि छन् । ती प्राधिकरणहरूले भनेजस्तो काम गरेको जस्तो पनि लाग्दैन । सहकारी क्षेत्रमा देखिएका समस्या जस्ताको त्यस्तै राखेर प्राधिकरण खोलेर तुरून्तै समस्या समाधान हुन्छ भन्ने लाग्दैन ।

सहकारी क्षेत्रमा स्थापनादेखि नै समस्या छन् । सञ्चालनमा समस्या छ । ती समस्या समाधान गर्ने दिशातर्फ अब जानुपर्छ । प्राधिकरण खोलेर वा कुनै नामको संस्था खोलेर केही साथीहरूले त्यसमा रोजगार पाउलान्, तिनीहरूको समस्या समाधान होला तर, सहकारी क्षेत्रको समस्या समाधान हुनसक्छ भन्ने विषयमा भने म स्पष्ट छैन ।

सहकारी विभागका पूर्वरजिष्ट्रार एवं नेपाल सरकारका पूर्वसचिव न्यौपानेसँग खबरहबले गरेको कुराकानीमा आधारित- खबरहब)

गुणस्तरीय कपडा र अरपदर्पो सिलाईको लागि

दुब्सी टेलर्स

लेडिज एण्ड जेन्टस् सर्टिङ्ग सेन्टर

शंखधर चोक

शंखधर पार्टी प्यालेस संगै

फोन: ५०९३५१०, ९८४१२९९३४९, ९८४१६३७०५४

अफिस स्कुल र कलेजको ड्रेस सिलाउनुका साथै टाई पिन, बेल्ट र पर्सहरु पनि पाइन्छ ।

प्रकाशक/कार्यकारी सम्पादक: दीपक श्रेष्ठ, सम्पादक: दीपिका श्रेष्ठ, व्यवस्थापक: दिवस श्रेष्ठ, कार्यालय: सुन्दरनगर, मध्यपुर थिमि-३, भक्तपुर, फोन: ६६३३६५२, ९८५११०२२७३, मुद्रण: धिम्ले अफसेट प्रेस, अनामनगर, **web news portal : www.thimitimes.com.np/**